

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»
Ініціативи Президента України**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

В.М. Удовик, директор Фонду Президентів України,
канд. іст. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальний за випуск

В.М. Удовик, директор Фонду Президентів України,
канд. іст. наук, ст. наук. співроб.

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.М. Хилько, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2022

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні» (Ініціативи Президента України)

Випуск 01 (99)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 31 січня 2022 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	7
Регіональні ініціативи.....	22
Експертний погляд.....	30
Блоги та соціальні мережі	39
Зарубіжний досвід.....	43
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	50

Анонс

01-28 лютого 2022 р. (онлайн)

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Актуальні питання розвитку світової економіки та міжнародного співробітництва».

Кафедра економічної теорії та міжнародної економіки запрошує прийняти участь у роботі Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні питання розвитку світової економіки та міжнародного співробітництва», яка буде проведена 01-28.02.2022 року у Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова (згідно плану проведення наукових конференцій у системі МОН України на 2022 рік).

Основні тематичні напрями конференції:

Секція 1. Цифровізація світового економічного простору.

Секція 2. Особливості міжнародного економічного розвитку в умовах пандемії.

Секція 3. Диспропорції соціально-економічного розвитку країн світу.

Секція 4. Розвиток національних економік і підприємницьких структур в умовах глобалізації світового господарства.

Секція 5. Державне регулювання міжнародного економічного співробітництва.

Матеріали конференції будуть розміщені на платформі OJS на сайті ХНУМГ імені О. М. Бекетова.

За підсумками конференції буде сформовано та розіслано авторам Збірник матеріалів конференції в електронному вигляді (.pdf), а також надрукований мінімальний тираж за вимогами (<https://www.kname.edu.ua>).

02-04 лютого 2022 р. (онлайн)

Вебінар «Дія вже у Сіті: вступати чи ні, коли та які ризики?»

Команда А1 запрошує на серію вебінарів «Дія вже у Сіті», протягом яких ми розглянемо в цифрах та фактах на прикладі різних моделей роботи ІТ бізнесу потенційні вигоди та ризики вступу в Дія Сіті.

Є дві кардинально протилежні думки щодо Дія Сіті, які звучать приблизно так: «це прорив та супер можливість для ІТ бізнесу» або «державна заганяє бізнес під контроль, щоб «віджимати» більше податків».

Вважаємо, що обидві думки – не далекі від істини. З одного боку, згідно з офіційною статистикою, ІТ-галузь є третьою за розміром частки у ВВП України. І це, на думку контролюючих органів, означає, що ІТ-компанії мають гроші, з яких можна більше сплачувати до бюджету. З іншого боку, Дія Сіті, принаймні на папері, – це можливість оптимізувати податкове навантаження без ризиків перевірок, при цьому не втративши мобільність,

«відбілітися» та «продатися», отримати конкурентні переваги на ринку кадрів.

Під час вебінару ви дізнаєтесь:

- Як вступити до Дія Сіті: кваліфікаційні критерії, документи, інші умови
- Оподаткування резидентів Дія Сіті: податок на прибуток VS податок на виведений капітал
  - «Підводні камені» при застосуванні податку на виведений капітал – чому 9 % можуть перетворитися на багато більше?
  - Всі переваги та ризики гіг-контрактів
  - Оподаткування працівників: ШТАТ VS ФОП VS ГП
  - Альтернативні варіанти структурування для тих, хто не піде в Дія Сіті
  - Які іноземні юрисдикції є оптимальними для структурування діяльності українського ІТ-бізнесу?
- Юридичні фішки: як можуть працювати опціони, умови неконкурентності, гарантії та питання відшкодування шкоди та інші новинки від Дія Сіті?
  - Які ризики не вступу в Дія Сіті та як вони можуть матеріалізуватися: рекласифікація відносин з цивільно-правових (з ФОП) в трудові, визнання наявності постійного представництва іноземної компанії в Україні та інші
  - Як Дія Сіті співвідноситься з правилами протидії BEPS: контрольовані іноземні компанії (КІК), трансфертне ціноутворення, резидентство за місцем управління тощо.

Обирайте зручну для вас дату та реєструйтеся за посиланнями:

РЕЄСТРАЦІЯ 2 лютого bit.ly/3thgo4C

РЕЄСТРАЦІЯ 3 лютого bit.ly/3qfp2Pa

РЕЄСТРАЦІЯ 4 лютого bit.ly/3JVs2rP

Спікери вебінару:

Володимир Чижиков, керуючий партнер, лідер напрямку по роботі з ІТ бізнесом компанії А1. До А1 Володимир був директором податково-юридичного департаменту KPMG в Україні. За роки роботи в консалтингу Володимир виконав більше 1000 проєктів з податків та корпоративних фінансів для більшості компаній з ТОП-100 переліку Forbes.

Костянтин Карпушин, CEO та Co-Founder ІТ компанії Codebridge Technology Inc., радник компанії А1 по роботі з ІТ бізнесом. До заснування Codebridge Костянтин більше 15 років працював в компаніях BIG4, був партнером KPMG в Україні, керівником практики трансфертного ціноутворення податково-юридичного відділу. З 2016 року Костянтин також обіймав посаду Head of technology and innovation в KPMG в 9 країнах регіону СНД та був керівником центру розробки ІТ продуктів у Києві.

Вебінар є безкоштовним. Кількість учасників обмежена, тому реєструйтесь вже зараз.

Початок об 11:00 . Тривалість вебінару півтори години.

Вебінар проводиться українською та російською мовами в онлайн форматі. Після реєстрації вам на пошту буде надіслано повідомлення з посиланням на трансляцію.

Формат заходу не передбачає участі представників консультаційних, юридичних та аудиторських компаній. У разі реєстрації на вебінар не з корпоративного e-mail, організатори залишають за собою право відмовити в участі (<https://dou.ua/calendar/42241>).

08 лютого 2022 р. (онлайн)

Diia Summit.

08.02.2022 об 11:00 відбудеться Diia Summit – онлайн-презентація нових електронних послуг.

Що на вас чекає:

- Досягнення Мінцифри: як ростуть проекти та скільки українців користуються послугами
- Нові послуги на порталі Дія. Більше послуг без черг, бюрократії та перерв на чаювання
- Ще цифрові документи, щоб вже точно нічого не забувати вдома
- Оновлений застосунок Дія – з ним кожен може отримати послугу там і тоді, коли йому зручно
- Та нові проекти, які стануть невід’ємною складовою «держави в смартфоні»
- Довідки, які можна отримати в один клік
- та інші цифрові прориви (<https://summit.diia.gov.ua>).

Офіційна інформація

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань розвитку ІТ Олександр Борняков взяв участь у форумі стартапів та інновацій EU4Digital «Інноваційні рішення для розвитку стартап-екосистем у Східному партнерстві».

На форумі представили основні напрацювання Мінцифри в напрямі розвитку екосистеми стартапів та інновацій, а саме проекти: платформа Ukrainian Tech Ecosystem, Фонд Фондів, Е-резидентство, Український Фонд Стартапів та податковий режим Дія.City.

«Україна активно змінюється та перетворюється на цифрову державу. Зараз ми активно оцифруємо найпопулярніші державні послуги, а також розбудовуємо стартап-інноваційну екосистему України. Результати, яких ми вже досягли за понад два роки, вражають. Усе це завдяки системному підходу до цифрової трансформації та підтримці наших партнерів і донорів», – наголосив **Заступник Міністра цифрової трансформації з питань розвитку ІТ Олександр Борняков**.

Також на форумі **Чарльз К. Уайтхед, засновник EO Business у Києві та директор-засновник програми права, технології та підприємництва Корнельського технічного університету (США)** зазначив, що Україна є країною-лідером, що робить значний внесок у розвиток освіти й технологій (*Олександр Борняков представив Україну на форумі стартапів та інновацій EU4Digital // <https://thedigital.gov.ua/news/oleksandr-bornyakov-predstaviv-ukrainu-na-forumi-startapiv-ta-innovatsiy-eu4digital>. – 2022.– 27.01).*

Через систему взаємодії держреєстрів «Трембіта» здійснили 1 мільярд транзакцій. Про це йдеться у звіті проєкту EU4DigitalUA про роботу «Трембіти» у 4 кварталі 2021 року. До того ж показники саме за 4 квартал значно виросли та становлять 777,3 млн транзакцій.

Учасниками системи «Трембіта» вже стали 167 органів державної влади та місцевого самоврядування – за останній квартал додалося 12. До системи підключено 67 держреєстрів, яких стало теж на 12 більше.

Якими держреєстрами користувалися найактивніше в системі «Трембіта» за останній квартал:

- Автоматизована система виконавчих проваджень – понад 214 млн транзакцій.
- Державний реєстр фізичних осіб – платників податків – понад 165 млн транзакцій.
- Електронна система охорони здоров'я – понад 105 млн транзакцій.
- Державний реєстр актів цивільного стану – понад 98 млн транзакцій.

• Реєстр територіальних громад Державної міграційної служби – понад 8 млн транзакцій.

«Трембіта» – основа взаємодії держреєстрів онлайн в Україні. Система, якою опікується Мінцифра, є одним із ключових елементів інфраструктури надання е-послуг. Наприклад, саме завдяки «Трембіті» забезпечено отримання даних із реєстрів для відображення цифрових документів у застосунку Дія. А також вона дає змогу здійснювати верифікації в процесі отримання цифрових послуг громадянами та бізнесом. Система дозволяє передавати дані з різних державних реєстрів, щоб люди отримували необхідні послуги. Основу системи «Трембіта» становить удосконалена естонська платформа обміну даними X-ROAD (**«Трембіта» провела перший мільярд транзакцій між держреєстрами: звіт // [**17-19 січня 2022 року у Київському університеті імені Бориса Грінченка в рамках планових заходів рамкового Українсько-естонського проєкту «Консультування українських університетів щодо розробки навчальних планів магістерської роботи в електронному уряді» \(МОН Естонії, Таллінській технологічний університет\) на факультеті інформаційних технологій та управління проходила 2-га Зимова школа з електронного урядування та управління. Координатор проєкту д.п.н, професор кафедри комп'ютерних наук і математики Морзе Наталія.**](https://thedigital.gov.ua/news/trembita-provela-pershiy-milyard-tranzaktsiy-mizh-derzhreestrami-zvit. – 2022. – 26.01).</p></div><div data-bbox=)**

В роботі зимової школи прийняли участь викладачі та науковці Таллінського технологічного університету та нашого Університету. Крім того долучилися до роботи і викладачі та студенти вищих та середніх закладів освіти міста Києва. В ході інтерактивних семінарів учасники мали можливість сформулювати цілісне уявлення про кращі європейські практики реалізації різних сфер цифрового суспільства та проаналізувати завдання та виклики цифрового управління для сфери освіти.

Протягом трьох насичених днів команда лекторів та тренерів з Естонії, США та Грузії провела актуальні інтерактивні семінари з нормативно-правового забезпечення електронного управління, ролі штучного інтелекту в цифрових сервісах громадянського суспільства, управління ідентифікацією дизайном та орієнтацією електронних послуг, управління змінами, інтероперабельності цифрових даних, когнітивних засад лідерства у цифровому суспільстві.

2-га Зимова Школа з електронного урядування закінчилася презентацією групових проєктів учасників, які склалися з розробок моделей цифрових сервісів для сфери середньої і вищої освіти, громадянського суспільства, інтернаціоналізації. Учасниками були презентовані проєкти цифрових сервісів (електронні інфраструктури, додатки, рекомендації) E-shcooler, One Click Scholarship, E-therapy Chabot, KOS (*Kids' Online Security*) (2-га Зимова

школа з електронного урядування та управління // <https://kubg.edu.ua/prouniversitet/news/podiji/7463-2-ha-zymova-shkola-z-elektronnoho-uriaduvannia-ta-upravlinnia.html>. – 2022. – 25.01).

Кількість українців, що користувалися державними електронними послугами впродовж року, зросла з 53 % до 60 %. Про це свідчать дані соціологічного опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології у вересні 2021 року на замовлення ПРООН в Україні.

Таким чином, 3 з 5 українців мали досвід користування електронними послугами протягом року. Найбільше українці користуються мобільним застосунком чи порталом Дія. Цей показник зріс на 17 % – з 13 % у 2020 році до 30 % у 2021-му.

Серед популярних держпослуг – ті, що стосуються авто (15 %), отримання паспортів та інші послуги Державної міграційної служби (14 %), отримання субсидій (13 %), пенсійного забезпечення (11,5 %), приватного підприємництва (11 %), оподаткування (10,5 %) та отримання інформації з державних реєстрів (10 %).

Щодо користування мережею, 69 % респондентів щоденно користуються інтернетом більше 3 годин на день. Ще 16 % – не більше 2-3 годин на тиждень. Велика різниця в користуванні інтернетом зберігається у розрізі віку. Якщо 94,5 % респондентів у віці до 30 років щоденно користуються інтернетом, то зі зростанням віку показник знижується і досягає 27 % серед 70+ річних респондентів.

Найбільше держпослугами онлайн користувалися люди молодшого віку, жителі великих населених пунктів та ті, що мають вищу освіту. Водночас найбільший «розрив» у користуванні простежується залежно від віку. Серед 18–29-річних 80 % респондентів користувалися принаймні однією послугою, серед людей віком 70+ років – 32 % опитаних.

Серед тих, хто користувався державними цифровими послугами, 78 % оцінили свій досвід як «переважно позитивний» або «дуже позитивний». Водночас 54 % вважають більш зручним способом отримувати електронні державні послуги саме онлайн, а 11 % – відвідуючи ЦНАП чи інші установи. Кожен четвертий респондент сказав, що обидва способи зручні.

Топ-аспекти для користування держпослугами онлайн стали наявність номеру телефону, куди можна звернутися, якщо щось пішло не так (24 %), короткі і чіткі пояснення (17 %), захищеність персональних даних (16 %).

Основні причини, чому деякі респонденти не користувалися електронними державними послугами цього року, – відсутність потреби (62 %), брак цифрових навичок (22 %) і відсутність пристрою з виходом в інтернет (17 %). Ці причини не змінилися в порівнянні з 2020 роком.

Дані опитування корелюють із результатами національного дослідження щодо того, як українці використовують електронні державні сервіси,

проведеного ПРООН в Україні у 2020 році. Тоді 47 % опитаних не користувалися цифровими сервісами впродовж року.

Нагадаємо, що Міністр цифрової трансформації України в інтерв'ю виданню Ліга зазначив, що цифровими держсервісами в застосунку Дія можуть користуватися до 27 млн українців.

Опитування проведене на замовлення проєкту «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні (Проєкт підтримки Дія)», що впроваджується Програмою розвитку ООН (ПРООН) в Україні за підтримки Швеції (*За рік 60 % українців скористалися електронними послугами – опитування // <https://thedigital.gov.ua/news/zarik-60-ukrainsiv-skoristalisya-elektronnimi-poslugami-opituvannya-1>. – 2022. - 24.01).*

Відсьогодні ФОПи 1-3 групи можуть подати річну декларацію у застосунку Дія. Це можна зробити з будь-якого місця у декілька кліків.

«Після запуску перших послуг в Дії зручна податкова онлайн стала новою реальністю для українських підприємців-спрошенців. Сплатити податки і збори ФОП, переглянути декларації та розрахунки з бюджетом – все це можна зробити у застосунку Дія. Зараз до цих послуг ми додали ще подачу об'єднаної річної декларації у застосунку для ФОП-спрошенців і зробили її максимально доступною для кожного підприємця», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров.**

Усі дані та суми в декларації редагуються. Тому уважно перевірте та виправте за необхідності. Внизу під кнопкою «Підписати та надіслати» ви можете завантажити PDF-файл із попередньою версією, щоб перевірити заповнені поля.

Як подати декларацію ФОПам 1 та 2 груп:

1. У застосунку Дія у розділі Послуги оберіть «Податки ФОП»
2. Натисніть «Декларації»
3. Введіть суму доходу за рік
4. Введіть контактні дані
5. Дія заповнить дані про Єдиний податок та Єдиний соціальний внесок.
6. Підпишіть декларацію Дія.Підписом.

Як подати декларацію ФОПам 3 групи:

1. У застосунку Дія у розділі Послуги оберіть «Податки ФОП»
2. Натисніть «Декларації»
3. Декларація заповнюється за принципом всіх попередніх періодів – потрібно внести суму доходу лише за 4 квартал. Дія зробить запит до Податкової на декларацію за три квартали і підтягне суму задекларованого доходу за 9 місяців. Загальна сума доходу рахується шляхом додавання суми задекларованого за 9 місяців доходу та вказаного доходу за 4 квартал.
4. Введіть контактні дані.

5. Сума податку до сплати сформується автоматично, а дані про Єдиний соціальний внесок заповнить Дія.

6. Підпишіть декларацію Дія.Підписом (*Звіт у декілька кліків: ФОПи 1-3 групи можуть подати річну декларацію у застосунку Дія // <https://thedigital.gov.ua/news/zvit-u-dekilka-klikiv-fopi-1-3-grupi-mozhut-podati-richnu-deklaratsiyu-u-zastosunku-diya>. – 2022. – 22.01).*)

За 2021 рік українці скористалися е-підписом та е-печаткою 8,7 млрд разів, з яких понад 1 млрд – Дія.Підписом. Це удвічі більше, ніж позаминулого року.

«Якщо поставити уявні пачки невикористаного паперу, то вийде башта заввишки щонайменше 870 км. Це як до українського супутника Січ-2-30 і ще 21 Еверест або просто 98 Еверестів. Ось такі результати paperless, якщо міряти їх Еверестами, для наочності», – підкреслила **заступниця Міністра цифрової трансформації Людмила Рабчинська**.

У середньому кожен користувач підписує онлайн понад 800 документів за рік. Люди дедалі частіше укладають договори, підписують документи та ведуть документообіг онлайн.

Мінцифра проаналізувала статистичні дані про діяльність надавачів електронних довірчих послуг та оцінила стан розвитку цієї сфери на кінець 2021 року.

За даними на кінець 2021 року кількість користувачів е-підпису та е-печатки зросла майже вдвічі – з 6 млн до 10,8 млн. 2,8 млн із них користуються Дія.Підписом.

Загалом громадяни отримали понад 17 млн е-підписів та е-печаток у 2021 році, з яких 5,6 млн Дія.Підписи. Цей показник у 2,2 раза перевищив результати 2020 року.

Наприкінці 2021 року кількість діючих е-підписів, якими люди продовжують користуватися, становить 14,7 млн, з яких 2,7 млн – Дія.Підписи. Це в 1,8 раза більше, ніж у 2020 році.

Крім цього, кількість е-підписів на захищених носіях зросла з 11 % до 33,6 %. Тобто люди почали відповідальніше ставитися до зберігання своїх даних. Отримати е-підпис чи е-печатку можна у кваліфікованих надавачів. Їх перелік за посиланням: <https://czo.gov.ua/ca-registry> (*Скільки паперу зекономили українці в 2021 році, скориставшись е-підписом понад 8,7 млрд разів: звіт // <https://thedigital.gov.ua/news/skilki-paperu-zekonomili-ukraintsi-v-2021-rotsi-skoristavshis-e-pidpisom-ponad-87-mlrd-raziv-zvit>. – 2022. – 19.01).*)

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров розповів про нові послуги, які запрацювали цього місяця в Дії. Спрощена генерація Дія.Підпису, сповіщення про кредити та суди – вже доступні для всіх українців. А також у лютому на Diiа Summit команда

Мінцифри презентує десятки нових зручних онлайн-послуг на порталі та в застосунку Дія.

«Зараз ми фіналізуємо тестування зміни місця реєстрації. Це найпопулярніша послуга серед українців. Ми намагалися побороти цього монстра майже два роки. Нарешті скоро можна буде змінити місце реєстрації і через застосунок, і через портал у декілька кліків».

Також міністр розповів про важливу послугу для безпеки українців, яка з'явилася на початку року в застосунку Дія – сповіщення про зміну та перевірку кредитної історії. Функція працює за замовчуванням для кожного користувача, оновлювати застосунок не потрібно. Лише за перший тиждень роботи 410 тисяч українців отримали близько 800 тисяч таких сповіщень у Дії. Такі цифри підтверджують надзвичайну актуальність запуску функції.

«Наша філософія – захищати дані українців. Коли людина отримує кредит, обов'язковий крок – перевірка банком кредитної історії. Тепер ви отримаєте про це сповіщення в Дії. Таким чином, якщо шахраї зламали вашу сімкартку або вкрали телефон, і ви побачите сповіщення в Дії про перевірку вашої кредитної історії, то зможете зв'язатися з банками та заблокувати цю транзакцію».

Крім того, очільник Мінцифри зазначив, що дані українців у безпеці, а нещодавня кібератака на держсайти не спричинила жодної шкоди для даних. Мінцифра відповідає за безпеку застосунку Дія та всіх продуктів екосистеми Дії. Застосунок Дія працював і працює. Ми приділяємо багато уваги питанню безпеки. Дія не зберігає персональні дані. Спеціально побудована така інфраструктура, щоб інформація лише відображалася з відповідних реєстрів. Це надзвичайно складно атакувати, адже кожен з реєстрів надійно захищається» *(Михайло Федоров розповів про нові послуги в Дії та анонсував Diia Summit // <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-rozpoviv-pro-novi-poslugi-v-dii-ta-anonsuvav-diia-summit>. – 2022.– 19.01).*

Україна розпочала консультації з ЄС щодо участі в «цифрових» програмах фінансової підтримки до 2027 року. У разі підписання відповідної Угоди Україною (орієнтовно восени 2022 року), юридичні особи, зареєстровані в Україні, матимуть право подавати заявку на фінансування.

Програма фінансової підтримки Digital Europe із загальним бюджетом 7,6 млрд євро забезпечуватиме фінансування проєктів за п'ятьма напрямками:

- суперкомп'ютер;
- штучний інтелект;
- кібербезпека;
- цифрові навички;
- забезпечення широкого використання цифрових технологій в економіці та суспільстві.

Зважаючи на загальну тривалість програми до 2027 року, після завершення нині чинних робочих програм будуть розроблені та схвалені нові.

Після підписання такої Угоди Україною (орієнтовно восени 2022 року) юридичні особи, зареєстровані в Україні, матимуть право подавати заявку на фінансування з метою:

- розгортання спільних просторів даних, що сприятимуть транскордонному обміну даними для бізнесу (зокрема, малих і середніх підприємств), стартапів та державного сектора, а також розвиток інфраструктури та цифрових рішень для безпечної передачі потоків даних на всьому шляху від хмарних просторів до кінцевого отримувача інформації;

- створення потужностей для експериментів і тестувань рішень на основі штучного інтелекту для активізації використання технології, зокрема для реагування на ключові соціальні проблеми, зокрема питання зміни клімату та охорони здоров'я;

- запровадження навчальних курсів із ключових передових цифрових технологій (зокрема курси для малих і середніх підприємств);

- налагодження та забезпечення функціонування, розвитку та безперервної підтримки транскордонних цифрових послуг (European Digital Identity та ін.)

Програма фінансової підтримки Connecting Europe Facility – це програма підтримки ЄС транс'європейських мереж та інфраструктури в секторах транспорту (25,8 млрд євро), телекомунікацій (2,1 млрд євро) та енергетики (5,8 млрд євро). У контексті програми CEF Україна зацікавлена в проектах розвитку цифрової інфраструктури та розвитку 5G (*Україна розпочала консультації з ЄС щодо участі в «цифрових» програмах фінансової підтримки до 2027 рок // <https://thedigital.gov.ua/news/ukraine-rozpochala-konsultatsii-z-es-shchodo-uchasti-v-tsfrovikh-programakh-finansovoi-pidtrimki-do-2027-roku>. – 2022.– 14.01).*

Офіційна заява Мінцифри у зв'язку з хакерською атакою на урядові сайти. У ніч з 13 на 14 січня було здійснено хакерську атаку на низку урядових сайтів, зокрема МЗС, МОН та інші.

Зловмисники на головних сторінках цих сайтів розмістили повідомлення провокаційного характеру. Роботу більшої частини атакованих державних ресурсів вже відновлено. Контент сайтів при цьому залишився без змін, і витоку персональних даних не відбулося. Інші сайти відновлять роботу найближчим часом.

Мобільний застосунок Дія працює в штатному режимі. Дія — безпечний продукт, що не зберігає персональні дані, а лише відображає їх із реєстрів.

Портал Дія відключено, як і низку інших урядових сайтів. Це необхідно для локалізації проблеми та запобігання поширення атаки на інші ресурси.

Зараз Держспецзв'язку спільно зі Службою безпеки України та Кіберполіцією збирає цифрові докази та займається розслідуванням інциденту (*Офіційна заява Мінцифри у зв'язку з хакерською атакою на урядові сайти // <https://thedigital.gov.ua/news/ofitsiy-na-zayava-mintsifri-u-zvyazku-z-khakerskoyu-atakoyu-na-uryadovi-sayti>. – 2022.– 14.01*).

У рамках проєкту EU4DigitalUA естонська Академія електронного управління (eGA) проводить закупівлю консультаційних послуг з розробки рекомендацій подальшої модернізації Єдиного державного демографічного реєстру (ЄДДР) в частині ідентифікації даних фізичних осіб.

Буде створений інструмент для обміну персональними даними між інформаційними системами Державної міграційної служби України (ДМСУ) та Державної податкової служби України (ДПСУ). З боку ДМСУ в обміні даними беруть участь ЄДДР та Єдина інформаційно-аналітична система управління міграційними процесами (ЄІАС УМП), а з боку ДПСУ – Державний реєстр фізичних осіб-платників податків (ДРФО).

Консультаційні послуги включатимуть:

- Роботи та послуги, що пов'язані з формалізованим описом об'єкту автоматизації (процеси ідентифікації фізичних осіб на основі даних ЄДДР та ЄІАС УМП з даними ДРФО та їх верифікації), розробку схем та опису процесів ідентифікації, верифікації та інтеперабельності;
- Роботи та послуги, пов'язані з розробкою Методики проведення разової ідентифікації даних про фізичних осіб, що містяться в ЄДДР та ЄІАС УМП, з даними про особу, що містяться в ДРФО;
- Консультування з питань розробки, адаптації та налаштування сценаріїв та програмного забезпечення, призначених для ідентифікації даних про фізичних осіб на основі даних ЄДДР та ЄІАС УМП з даними ДРФО;
- Консультування з питань впровадження програмного забезпечення для ідентифікації даних про фізичних осіб на основі даних ЄДДР та ЄІАС УМП з даними ДРФО (*Модернізація Єдиного державного демографічного реєстру в частині ідентифікаційних даних фізичних осіб // <https://thedigital.gov.ua/news/modernizatsiya-chastini-identifikatsiynikh-danikh-fizichnikh-osib-edinogo-derzhavnogo-demografichnogo-reestru>. – 2022. – 13.01*).

До кінця 2022 року кількість послуг у «Дії» у Кабміні мають намір збільшити до 130 у рамках процесу цифровізації.

Про це заявив сьогодні під час засідання уряду **прем'єр-міністр Денис Шмигаль**.

«До кінця 2022 року плануємо збільшити до 130 кількість доступних послуг у «Дії», зокрема, податкові послуги та послуги для внутрішньо переміщених осіб, запускаємо по всій країні зміну місця реєстрації онлайн,

працюємо над запуском пенсійних посвідчень у «Дії», посвідчень учасників бойових дій, тощо. Ціла низка цікавих новинок», – розповів голова Кабміну.

Реалізація проекту «Інтернет-субвенція» дозволить приєднати до всесвітньої мережі щонайменше 1500 сіл та 3000 соціальних установ у цих населених пунктах. Таким чином, планується забезпечити покриття мобільним інтернетом 90 % населення України.

Крім того, у 2022 році планується продовжити цифровізацію у сфері інфраструктури.

У Кабміні мають намір повноцінно запустити в роботу систему для онлайн-бронювання додатку «Шлях», а також запланований запуск у промисловому режимі електронної товарно-транспортної накладної та програми «є-Кордон».

Окремим проектом стане запуск інформаційно-аналітичної системи «є-Пасажир» міжобласних пасажирських перевезень.

Також планується підвищити ефективність виконання судових рішень та рішень інших органів через цифрову трансформацію виконавчого провадження та запустити експериментальний проєкт із поетапного створення єдиної державної системи електронного нотаріату.

Цифровізація цього року також стосуватиметься лісової галузі, земельних питань та екологічної політики. Триватиме подальше впровадження безпаперового режиму у сфері охорони здоров'я.

За словами Шмигала, буде впроваджено нові електронні сервіси для пацієнтів з неонатального скринінгу, донорства крові та її компонентів, електронний рецепт на всі рецептурні лікарські засоби та інші послуги. Охоплення цифровими послугами має досягти щонайменше 34 мільйонів громадян України (*Шмигаль розповів, які послуги стануть доступними в «Дії» до кінця року // <https://www.slovoidilo.ua/2022/01/12/novyna/polityka/shmyhal-rozpoviv-yaki-posluhy-stanut-dostupnyu-diyi-kincy-a-2022-roku>. – 2022. – 12.01).*

Мінцифра провела інформаційну кампанію з цифрової освіти серед людей поважного віку в регіонах. Для комунікації вибрали традиційний і більш звичний для цієї аудиторії формат друкованих інформаційних матеріалів. У листівках закликаємо безоплатно навчатися цифрової грамотності на платформі Дія.Цифрова освіта та зручно користуватися державними послугами онлайн – без черг, без бюрократії, без корупції – у застосунку Дія чи на порталі Дія.

Міністерство цифрової трансформації за підтримки «Проєкту підтримки Дія», що впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні за фінансової підтримки Швеції, поширили серед українських родин 3 млн листівок про державні послуги та освітні продукти. Інформаційні брошури знайшли своїх адресатів у найвіддаленіших куточках країни завдяки найбільшій мережі поштових відділень Укрпошти.

Також бібліотеки-хаби цифрової освіти отримали паки з брендованою продукцією для комунікації цифрової освіти серед відвідувачів. Поширення саме друкованої продукції дає можливість донести інформаційні меседжі до різноманітних категорій населення. Як показує показник у понад 1 млн людей, які навчались на порталі Дія.Цифрова освіта, здобувати нову сучасну цифрову професію можна в будь-якому віці – як підліткам, так і людям елегантного віку. Близько 20 % всіх користувачів порталу – це громадяни віком 55+ років.

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції

Валерія Іонан: «Мінцифра системно проводить комунікаційні кампанії з популяризації цифрових навичок. Два роки тому ми запустили першу в історії України подібну інформаційну кампанію під гаслом «Будь на часі». Зараз ми продовжуємо працювати в інформаційній площині, щоб охопити якомога більше українців. Дякуємо Укрпошті за підтримку та взаємодію в межах цього проєкту. Ще більше громадян дізнаються про портал Дія.Цифрова освіта, на якому є вже понад 70 освітніх серіалів, зокрема, й для людей поважного віку».

Керівник із розвитку електронних послуг у Мінцифрі Мстислав

Банік: «Цифрова грамотність, володіння цифровими навичками не має ані віку, ані геолокації. COVID-сертифікати, електронні послуги, будь-які інші сучасні сервіси мають бути доступні всім без виключення. Під час туру Україною точками команди підтримки Дії я побачив, що відсоток людей без смартфонів дедалі меншає. Тож наша мета – підказати людям, як користуватись смартфонами та бути з цифровими рішеннями на «ти». Бо Viber, Facebook чи YouTube – це ще не вершина цифрової грамотності, а лише перший крок. Допомога з вирішення гарячих питань доступна в точках команди підтримки Дії, ЦНАПах, бібліотеках, але ж є купа питань поза COVID-сертифікатами чи «Підтримкою». Тож ми рухаємось далі, комунікуємо офлайн про цифрове, щоб максимально допомагати робити перші кроки».

Манал Фоуані, заступниця Постійної представниці ПРООН в Україні, зауважила, що відповідно до підтриманого ПРООН дослідження 24% тих, хто не користувався державними електронними послугами у 2020 році, зазначили, що не мали достатніх навичок, щоб скористатися такими послугами.

«Стратегічне партнерство Міністерства цифрової трансформації України, Уряду Швеції, Укрпошти та ПРООН є ключовим для того, щоб виявити та подолати цей цифровий розрив, а також запропонувати належні рішення задля інформування найвіддаленіших українських громад про те, де люди можуть здобути знання та навички, необхідні для того, щоб скористатися державними електронними послугам. Ця ініціатива також допоможе нам зрозуміти, що ще ми можемо зробити, щоб надати цифрову освіту кожному українцю чи українці, які цього потребують. Таким чином ми

можемо допомогти забезпечити спільне просування всієї країни вперед», – заявила **Манал Фоуані**.

Оксана Бруй, Президентка ВГО Українська бібліотечна асоціація:

«Для кожної бібліотеки, яка є Хабом цифрової освіти, необхідно побудувати правильну комунікацію, щоб люди знали, де та як вони можуть навчитися або підвищити свій рівень цифрової грамотності. Тож ця інформаційна кампанія є важливою для налагодження міцних зв'язків між хабами та цільовою аудиторією».

Нагадаємо, Дія – це екосистема декількох проєктів. Кількість користувачів застосунку Дія вже понад 13 млн. Це цифрові документи в твоєму смартфоні. Серед документів: ID-картка та закордонний паспорт, студентський квиток, посвідчення водія, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, страховий поліс транспортного засобу, податковий номер (РНОКПП), свідоцтво про народження та довідка переселенця (ВПО), а також міжнародний, «жовтий» та «зелений» внутрішні COVID-сертифікати. Ми запровадили перші у світі цифрові паспорти в застосунку Дія, які є повними аналогами паперових та пластикових документів.

На порталі Дія вже можна отримати онлайн понад 70 державних послуг. Ми запустили найшвидшу в світі реєстрацію бізнесу на порталі Дія. 2 секунди для запуску власної справи. Кількість користувачів порталу Дія – понад 12 млн.

Дія.Цифрова освіта – національний проєкт із розвитку цифрової грамотності. Мета проєкту – навчити цифрової грамотності 6 млн українців за 3 роки. На онлайн-платформі розміщено понад 70 безоплатних освітніх серіалів. На порталі вже зареєструвалися на навчання понад 1 млн українців. Також є офлайн-складова Дія.Цифрова освіта – мережа з 6000 партнерських хабів цифрової освіти по всій країні (бібліотеки, ЦНАПи, приватні компанії тощо), де можна отримати доступ до інтернету та цифрових гаджетів (*3 млн листівок про Дію та Дія.Цифрова освіта розлетілись по всій Україні // <https://thedigital.gov.ua/news/3-mln-listivok-pro-diyu-ta-diyatsifrova-osvita-rozletilis-po-vsiy-ukraini>. – 2022. – 12.01*).

В Україні найближчим часом повноцінно запрацює система для онлайн-бронювання дозволів «Шлях» та програма «Кордон».

Про це **Прем'єр-міністр Денис Шмигаль** повідомив на черговому засіданні уряду, передає кореспондент Укрінформу.

«Продовжиться цифровізація у сфері інфраструктури. Заплановано повноцінно запустити в роботу систему для онлайн-бронювання дозволів «Шлях». Також планується у промисловому режимі запуск електронно-товаротransпортної накладної та програми «Кордон», – сказав Шмигаль.

За його словами, окремим проєктом стане запуск інформаційно-аналітичної системи «єПасажир» щодо міжобласних пасажирських перевезень.

«Запуск експериментального проєкту щодо поетапного створення Єдиної державної електронної системи е-нотаріату. Продовження впровадження paperless у сфері охорони здоров'я. Будуть запроваджені нові електронні сервіси для пацієнтів: щодо неонатального скринінгу, донорства крові та її компонентів, електронний рецепт на всі рецептурні лікарські засоби. Розвиток електронних сервісів у дозвільній сфері та у сфері освіти. Цифровізація торкнеться лісової галузі, земельних питань та екологічної політики», – додав він.

Прем'єр-міністр наголосив на тому, що у 2022 році цифровізація залишається наскрізною реформою. Вона стосуватиметься різних сфер: від нових державних електронних послуг до диджиталізації медицини та соціальної сфери. Крім того, в цей блок входить і розвиток цифрової економіки та спрощення для ведення бізнесу в Україні.

«До кінця року плануємо збільшити до 130 кількість доступних послуг у Дії, зокрема, податкові послуги та послуги для внутрішньо переміщених осіб. Запускаємо по всій країні зміну місця реєстрації онлайн. Працюємо над запуском пенсійних посвідчень у Дії, посвідчень учасників бойових дій. Маємо намір забезпечити покриття мобільним Інтернетом для 90 % населення України. Завдяки реалізації проєкту «Інтернет-субвенція» до Інтернету планується під'єднати не менше 1500 сіл та 3000 соціальних закладів у цих населених пунктах», – зазначив глава уряду.

Як повідомлялося, «єКордон» – проєкт електронної черги на кордоні. Він дозволить заздалегідь зареєструватися в чергу і приїхати на митний пункт на визначений час. Відтак можна буде швидко проходити оформлення на кордоні, а транспортним засобам – не простоювати декілька днів *(В Україні запускають електронну чергу «єКордон» та систему «єПасажир» // <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3383768-v-ukraini-zapuskaut-elektronnu-cergu-ekordon-ta-sistemu-epasazir.html>. – 2022. – 12.01).*

Мінцифра затвердила [Наказ](#), що запроваджує єдині стандарти якості державного сервісу. Відтепер понад 7 тисяч держорганів, що надають послуги українцям, відповідатимуть новим вимогам. Вони забезпечать високий рівень сервісу та рівні умови для всіх груп населення.

«Наказ дозволить практично реалізувати сучасний клієнтоорієнтований підхід у державних установах та наблизити рівень сервісу до європейських та світових стандартів і практик надання держпослуг. Крім цього, це спростить роботу працівників ЦНАП та інших фронт-офісів, що надають адмінпослуги. Адже у них з'явиться чіткий порядок дій у типових ситуаціях та варіанти реагування у нетипових ситуаціях», – підкреслила заступниця Міністра цифрової трансформації України Людмила Рабчинська.

Що саме змінилося?

З'явилися нові вимоги:

- якісно та без дискримінації надавати послуги всім, хто звертається, в тому числі людям з інвалідністю, бабусям та дідусям, іноземцям та представникам національних меншин;
- уникати та запобігати виникненню конфліктів із відвідувачами;
- позитивно мислити у проблемних ситуаціях та фокусуватися на можливостях та розв'язанні проблеми, а не на обмеженнях;
- щоденно збирати та реагувати на відгуки відвідувачів, а також враховувати зауваження для поліпшення сервісу;
- підтверджувати отримання е-листів і зазначати ПІБ та контакт працівника, що опрацьовує їх, якщо послуга надається електронною поштою;
- відповідати впродовж 5 хвилин під час спілкування в онлайн-чаті. Якщо відповідь потребує більше часу, людину треба попередити впродовж 1 хвилини.

Розширилися наявні вимоги:

- безбар'єрно надавати сервіс різним групам населення. Наприклад, надавати інформацію жестовою мовою або використовувати онлайн-перекладач для спілкування з іноземцями;
- адаптувати простори очікування та обслуговування для людей з інвалідністю, відвідувачів з дітьми та людей будь-якого зросту, а також допомагати їм під час візиту.

Також держоргани мають бути безбар'єрними для людей з інвалідністю. Наприклад, документи мають надаватися на прохання відвідувачів збільшеним шрифтом або шрифтом Брайля, а інформація – жестовою мовою.

Крім цього, наявні найпоширеніші вимоги стали обов'язковими для всіх держорганів, що надають послуги українцям. Зокрема, шанобливо і тактовно спілкуватися з відвідувачами будь-якого віку та соціального статусу, використовувати техніку активного слухання, дотримуватися ділового дрескоду і вимог законодавства.

Нові стандарти обов'язкові для ЦНАП, сервісних центрів МВС, державних міграційних служб та всіх держорганів, що надають адмінпослуги українцям (*Понад 7 тисяч державних закладів надаватимуть українцям сервіс за новими стандартами // <https://thedigital.gov.ua/news/ponad-7-tisyach-derzhavnikh-zakladiv-nadavatimut-ukraintsyam-servis-za-novimi-standartami>. – 2022. – 11.01*).

3 січня 2022 року ДП «Центр судових сервісів», що належить до сфери управління Державної судової адміністрації України, оновило сервіс «Електронний кабінет» та додало новий функціонал, що дозволяє користувачам перевірити наявність зареєстрованого електронного кабінету фізичної або юридичної особи.

Про це [повідомляє](#) пресслужба судової влади України.

Користувачі мають змогу надіслати запит та отримати сформовану відповідь про наявність зареєстрованого Електронного кабінету ЄСІТС, яка завантажується Zip архівом і містить PDF-файл, підписаний системним КЕП

(«Електронний суд» доповнено новим функціоналом // <https://yur-gazeta.com/golovna/elektronniy-sud-dopovнено-novim-funkcionalom.html>. – 2022. – 05.01).

У застосунку Дія з'явилася нова послуга – сповіщення про зміну та перевірку кредитної історії. Перевірка історії – обов'язкова процедура при оформленні кредитів. Тепер, коли на вас візьмуть кредит або перевірятимуть вашу історію, ви отримаєте пуш. Функція працює за замовчуванням, оновлювати застосунок не потрібно.

«Цифровізація допомагає захищати українців від шахрайства. Запускаючи сповіщення про зміну та перевірку кредитної історії в Дії, ми допоможемо людям вчасно дізнаватися про подібні ситуації, зупиняти їх та зберігати кошти. Це послуга турботи про людей. Уже сьогодні всі користувачі Дії автоматично отримують доступ до послуги», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров**.

Якщо в Дії приходить пуш, що на вас взяли новий кредит, а ви його не відкривали, то можна одразу із застосунку перейти за посиланням до Українського бюро кредитних історій та написати скаргу. А якщо побачите сповіщення, що банк, наприклад, перевіряє вашу кредитну історію, щоб відкрити новий кредит, ви зможете швидко зреагувати та зв'язатися з установою для з'ясування деталей.

Минулого року Україна стала першою країною у світі, у якій цифровий паспорт є офіційним. Вони значно безпечніші за паперові. Більшість випадків кредитного шахрайства відбуваються саме з паперовими паспортами, які легко відксерити та комусь передати. Незаконні операції з паперовими документами – одна з найголовніших причин, чому в Кіберполіції зараз багато справ із кредитним шахрайством.

Послугу Мінцифра впроваджує разом з Українським бюро кредитних історій. Це установа, яка займається збором, зберіганням, обробкою і наданням кредитних історій. У них є вся інформація про позичальників від банків, страхових компаній, лізингових компаній, кредитних спілок та інших фінансових інститутів (**Мінцифра запустила сповіщення про зміну та перевірку кредитної історії в Дії: як це працює // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-zapustila-spovishchennya-pro-zminu-ta-perevirku-kreditnoi-istorii-v-dii-yak-tse-pratsyue-1>. – 2022. – 04.01).**

У Міністерстві освіти і науки визначили пріоритети та основні цілі роботи на нинішній рік.

Про це повідомив у Телеграмі **міністр освіти і науки Сергій Шкарлет**.

«У 2022 році ми продовжимо працювати, крок за кроком підвищуючи імідж українських закладів освіти у світі, а також кваліфікацію майбутніх фахівців», – написав міністр.

Серед цілей для МОН на 2022 рік він назвав: розвиток мережі закладів дошкільної освіти; затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти; запуск реформи «Нова українська школа» на рівні базової середньої освіти; схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2022-2032 роки; забезпечення оновлення та модернізації пожежних систем у закладах загальної середньої освіти; розвиток платформи «Всеукраїнська школа онлайн».

Також, за словами Шкарлета, планується затвердження Державних цільових програм розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки; відновлення та розбудова мережі гуртожитків для студентів; реалізація проєкту «Президентський університет»; створення умов для безперешкодного навчання протягом життя; розвиток інноваційної інфраструктури на базі закладів вищої освіти та наукових установ; реалізація рамкової програми Єврокомісії з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та програми з досліджень та навчання «Євратом» в Україні.

Міністр зазначив, що пріоритетними також залишаються питання розбудови безпечного та здорового освітнього середовища, інклюзивне навчання та цифровізація освіти (*Інклюзивність і цифровізація: Шкарлет назвав пріоритети МОН на 2022 рік // <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3378950-inkluzivnist-i-cifrovizacia-skarlet-nazvav-prioriteti-mon-na-2022-rik.html>. – 2022. – 02.01*).

Регіональні ініціативи

У лютому в наземному транспорті Києва з'явиться оплата банківськими картками – поки що у тестовому режимі.

Як повідомив **керівник цифрової трансформації Києва та заступник голови КМДА Петро Оленич**, вже в лютому в столиці планується запуснути оплату банківськими картками в наземному транспорті.

Спочатку система буде працювати у тестовому режимі на декількох маршрутах комунального наземного транспорту. Перелік маршрутів поки що не повідомляється. Поки що оплатити проїзд напряму банківською картою можна лише в метро Києва.

Як зазначив Директор Департаменту інформаційно-комунікаційних технологій Олег Половинко, пів року тому Київ повністю відмовився від паперових талонів у муніципальному транспорті. За 6 місяців пасажирами метро та наземного транспорту було придбано 140 мільйонів е-квитків, а у додатку «Київ Цифровий» згенеровано 11 млн QR-квитків.

За результатами 6 місяців експлуатації е-квитка було зібрано наступні статистичні дані:

- 70% пасажирів використовують транспортну карту для оплати проїзду;
- В метро оплатили поїздки 94,5 млн разів;
- В наземному транспорті оплатили поїздки 45 млн разів.

«Е-квиток — важливий елемент цифрової трансформації Києва. Місто отримало прозору систему оплати та облік реального пасажиропотоку, а кияни — зручний сервіс, який продовжуємо вдосконалювати», — заявив Петро Оленич (*Вадим Карпусь. У лютому в наземному транспорті Києва з'явиться оплата банківськими картками – поки що у тестовому режимі // <https://itc.ua/news/u-lyutomu-v-nazemnomu-transporti-kiyeva-zyavitsya-oplata-bankivskimi-kartkami-poki-shho-u-testovomu-rezhimi/>. – 2022. – 26.01*).

Держава у смартфоні, цифрові документи, «Малютко». Це тільки частина послуг, які уже сьогодні надає держава в режимі онлайн.

Україна приділяє чимало уваги цифровізації процесів та можливостям, які вони відкривають жителям. ЗМІСТ говорив із **заступником голови Полтавської обласної державної адміністрації з цифрової трансформації Ігорем Панченком** про те, як діджиталізується Полтавщина, як це спрощує життя жителям та що в планах на 2022 рік.

Діджиталізація як спрощення вашого життя та економія часу

Ігор Панченко назвав свій топ впроваджених програм та розповів, як саме з ними легше жити:

«Перший топовий проєкт – генерування ковід-сертифікату. Більше нам не потрібен паперовий сертифікат. Електронний ви можете використовувати, де б ви не були. В середині країни чи закордоном. Ви можете не хвилюватися, що його втратите. Він завжди є у вас в кишені у смартфоні».

«Другий проєкт – реєстрація ФОП і закриття у режимі онлайн. Чимало підприємців малого та середнього бізнесу реєструвалися за допомогою електронних сервісів порталу «Дія».

Ця послуга автоматична, вона функціонує і без працівника. Коли заявник подає на порталі заяву на відкриття ФОП, то усі реєстри обробляють цю інформацію, звіряють з іншими реєстрами, автоматично реєструють і надсилають повідомлення заявнику, чи зареєстрували йому ФОП чи ні. Ігор Панченко поділився, що їхньою задачею є не лише створення електронних сервісів, а й те, щоб вони оброблялися автоматично.

«Третій проєкт – реєстрація юридичної особи. Це також зменшує навантаження на бізнес. Не потрібно більше ходити до державних органів, щоб створити юридичну особу».

«Вважаю теж топовою можливістю сплати податків через застосунок «Дія». Це ефективно, тому що бізнесу не потрібно відвідувати податкову, подавати документи, електронні декларації. Це все можна зробити через смартфон».

«Також програма «єМалятко». Уже 9 послуг можна отримати вдома. Наприклад, замовити додому свідоцтво про народження, не звертаючись нікуди, а отримати кур'єрською доставкою «Укрпошти».

П'ятим топовим проєктом Ігор Панченко вважає, онлайн реєстрацію місцепроживання. Цей проєкт наразі працює у тестовому режимі:

«Онлайн реєстрація місцепроживання. Це найзатребуваніша послуга у ЦНАП. Наразі триває бета-тестування декларація місця проживання».

Також Ігор Панченко поділився з нашими журналістами, які електронні сервіси використовує особисто він.

Найуспішніші проєкти 2021 року

Загалом цифровізацію на Полтавщині розпочали активно впроваджувати протягом 2021 року. Реалізували проєкти з цифровізації у майже усіх сферах. За словами Ігора Панченка наймасштабнішими проєктами були підключення високошвидкісного інтернету у закладах соціальної інфраструктури, впровадження телемедицини та реалізація проєкту »Безпечний регіон».

Швидкісний інтернет у закладах соціальної інфраструктури Полтавщини. Цей проєкт є найбільшим у Полтавській області. Наразі підключили до інтернету 460 закладів:

- 145 будинків культури;
- 71 бібліотека;
- 60 шкіл;
- 46 садочків;
- 128 фельдшерсько-акушерських пунктів;
- 7 ЦНАПів;
- 2 органи місцевого самоврядування;
- 1 заклад Мінсоцполітики.

«Якщо рахувати протяжність кабелів, які під'єднали – це понад 17 000 км. Наразі 31 громада успішно реалізувала цей проєкт. Що це дає? По-перше,

заклади інфраструктури отримали швидкісний інтернет, що буде безкоштовним до 2022 року. Жителі цих пунктів отримали доступ до швидкісного інтернету. Вони зможуть звернутися до провайдера і підключити собі якісний інтернет».

Телемедицина. Це комплекс, що застосовують при наданні медичної допомоги. Для цього використовують засоби дистанційного зв'язку за допомогою обміну повідомленнями:

«Проект реалізували ще у травні минулого року. Наразі усі амбулаторії, які отримали цей інструмент, використовують, щоб консультувати людей».

«Безпечна Полтавщина». Це перша в області екосистема централізованого відеоспостереження. У 2021 році встановили 119 камер і запустили в тестовому режимі моніторингові центри у поліції Полтавщини, облдержадміністрації та обласній раді. Ці камери фіксують номери, марку, колір автівок та запам'ятовують їхній маршрут:

«Наразі у поліції, а саме у відділі криміналістики є можливість фахівцям та працівникам управління отримувати інформацію про маршрути транспортних засобів. Наприклад, у разі крадіжки авто чи вчиненню правопорушення або злочину. Уже за матеріалами відділ шукатиме вкрадене авто або правопорушника. Завдяки системі вони можуть фіксувати та формувати маршрут, якщо його зафіксувала система».

Доступ до цієї системи має диспетчерська поліції. Коли трапляється ДТП, працівники служби можуть побачити ситуацію на відео й одразу викликати рятувальників або медиків.

«Також ми за допомогою системи «Безпечний регіон» можемо контролювати прибирання снігу. Є можливість зменшувати чи збільшувати кількість техніки, усе залежить від кількості снігу».

Що в планах цифровізації Полтавщини на 2022 рік

У планах на 2022 рік є продовження встановлення додаткових камер відеоспостереження. Органи влади разом з поліцією, рятувальною службою та екстреною медициною створюватимуть робочу групу, щоб зрозуміти де ще потрібні вузли відеоспостереження:

«Дуже важливо ухвалити на сесії обласної ради положення про «Безпечний регіон». Завдяки даному документу ми зможемо надавати доступ усім іншим органам».

«Також маємо амбітну ціль – хочемо створити єдиний центральний компонент, який забезпечить збір повністю усіх даних в єдину інформаційну систему. Що це нам дає? Можливість розвивати регіональні проекти в галузі медицини».

Завдяки такому центральному компоненту, зможуть збільшити кількість послуг, їхню оперативність та обробку. Наступним кроком буде створення регіональної системи «Медицина в смартфоні». Впровадження такого сервісу дасть можливість кожному жителю Полтавщини вільно їздити областю й консультуватися з різними лікарями, при цьому маючи повністю електронну базу своїх попередніх аналізів:

«Ми розуміємо, що коли я лікуюся у Полтаві й маю направлення до Миргорода, то лікар в іншому місті не має повністю інформації про мене, історії моїх аналізів. Завдяки створенню центрального компонента та застосунку «Медицина в смартфоні» лікарі зможуть отримати доступ до інформації, яка була в інших громадах. Це можливість людей побачити рейтинг лікарні, подивитися, які медичні послуги вони надають. Можливість глянути, які лікарі там є, можливість попередньо підписати декларацію, записатися на прийом».

Крім цього, Полтавська область стала лідером серед цифровізації освіти. 100 % шкіл області підключені до платформи Всеукраїнська школа онлайн. На ній зареєструвалися понад 9 тисяч учителів і понад 39 тисяч учнів 5-11 класів. Також у школах розпочали впровадження електронних журналів та щоденників. Це дасть змогу батькам отримувати інформацію, яку оцінку отримала дитина, чи відвідувала вона заняття, їдальню та який буде середній бал за півріччя:

«177 шкіл з 550 вже впровадили електронний журнал та електронний документообіг. І це у 2021 році, а наша мета, щоб показник був не менше 50 % від загальної кількості».

Такі ж самі плани з впровадження електронних журналів і документообігу на заклади професійно-технічної освіти.

«Це також амбітний проєкт, бо жодна область не працює у даному напрямку. Ми вирішили не чекати кроків від держави й починати тестувати у професійно-технічних закладах. Наразі 17 закладів проходять навчання. Після навчання вони поступово заповнюватимуть інформацію й отримуватимуть ряд переваг. Це повністю введення електронного документообігу. Та доступна інформація для батьків про успіхи в навчанні дитини».

Також у 2022 році хочуть оновити сайт Полтавської облдержадміністрації.

На часі теж впровадження роботи з електронними документами в установах та бізнесі.

Наразі у буденному житті набувають популярності електронні документи – паспорт, ідентифікаційний код, водійське посвідчення тощо. За словами Ігоря Панченка, влада зараз комунікує з громадами, щоб збільшити кількість точок, де прийматимуть електронні документи.

Наразі такі документи приймають ЦНАПи, відділу соціального захисту, заклади освіти, готелі, заклади культури, туристичні агентства та деякі магазини. Якщо раніше використання електронних документів було просто рекомендацією Кабміну, то нині для цього внесли зміни до законодавства України. Завдяки цьому паспорт у застосунку «Дія» має таку ж силу, як і паперовий.

«Чомусь бізнес вважає, що дуже важко використовувати електронні документи. Насправді це не так. Коли тільки відпрацьовували «Дію» з готелями, вони боялися, що цей документ може бути недійсним. Ми їм

пояснили, що в один клік можна занести інформацію про людину в інформаційну систему. Навіть працівнику не потрібно нічого робити, просто людина сканує їх QR код і отримує одразу електронний документ, який можна автоматично завантажити у їхню інформаційну систему».

Та все, чимало людей зіштовхувалися з проблемою, коли у магазинах чи в інших закладах відмовлялися приймати електронний паспорт. Ігор Панченко розповів, що робити, коли відмовляються приймати електронні документи (*Аліна Сакало Кращі електронні сервіси, що полегшать вам життя – перелік від головного з цифровізації на Полтавщині // <https://zmist.pl.ua/publications/krashhi-elektronni-servisy-shho-polegshat-vam-zhyttya-perelik-vid-golovnoho-z-cyfrovizacziyi-na-poltavshyni>. – 2022. – 19.01*).

За успіхи в паспортизації упродовж 2021 року Волинська обласна державна адміністрація отримала відзнаку Міністерства цифрової трансформації України.

Як повідомила заступниця голови ОДА з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (CDTO) Вікторія Левчук, Волинська область займає лідируючі позиції із впровадження цифровізації в регіонах.

Зокрема, за підсумками 2021 року Міністерство цифрової трансформації України відзначило Волинську облдержадміністрацію та Волинь загалом – першу з областей, що впровадила сервіс оформлення паспортів у вигляді ID-карток.

«Дякуємо усім ЦНАП, що забезпечили швидку взаємодію та оцінку якості впровадження цифрових проєктів і наданих послуг на високому рівні. Мережа ЦНАП у регіоні комплексно розвивається та запускає нові цифрові проєкти, застосовується Дія.QR, ЦНАПи активно долучаються до навчання своїх працівників та зареєстровані на Платформі Центрів Дія», – відзначає Вікторія Левчук. – «Основна мета нашої спільної роботи – це зручність отримання послуг та задоволеність мешканців області сервісом ЦНАП» (*Волинська область – лідер цифровізації // <https://voladm.gov.ua/new/volinska-oblast-lider-cifrovizaciyi>. – 2022. – 13.01*).

У 2021 році в 191-му соціальному закладі у тергромадах Рівненщини провели швидкісний інтернет. Загалом за державні гроші мережу провели у 85 сіл. Про це в ефірі Українського радіо Рівне розповіла заступниця голови Рівненської обласної адміністрації з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Іванна Смачило.

Держсубвенція на інтернет

Інтернет-субвенцію на Рівненщині зреалізували на 100 % у всіх селах, які підпадають під цю субвенцію. У тергромадах, які подавали клопотання до

Міністерства цифрової трансформації, вже під'єднали інтернет і упродовж року вони не платитимуть абонплати, – розповіла Іванна Смачило.

«Це специфічна субвенція, потрібно було шукати провайдерів, а в деякі села цей провід потрібно було прокладати й через річки, і через залізничні колії. У січні ми вивчатимемо, чи є на Рівненщині ще подібні тергромади, де є соцоб'єкт, але немає оптоволокна. Якщо буде можливість зробити це за державні кошти – ми це зробимо», – сказала заступниця.

Станом на кінець грудня, за словами Іванни Смачило, кошти на підведення швидкісного інтернету отримав 191 соціальний заклад у тергромадах Рівненщини.

«Ми розуміли, що туди провайдер не прокладав би інтернет, адже це не вигідно через малу кількість клієнтів. Завдяки держсубвенції ці села не лише з інтернетом в соціальних закладах, а й подекуди – у приватних будинках. Це означає, що діти спокійно можуть вчитися у випадку необхідності дистанційно, здобувати знання на рівні тих, хто проживає у великих містах», – додала Іванна Смачило.

Загалом на появу інтернету в українських селах з держбюджету передбачили 500 мільйонів гривень, Рівненщина отримала 15 млн.

Приклади громад

Найбільшу суму в рамках інтернет-субвенцій отримала Степанська громада – 1,24 млн грн.

Костопільська тергромада на цифровізацію отримала 1, 23 млн. На початку 2021 року у тергромаді було вісім сіл без інтернету, загалом – 21 соціальний об'єкт. Наразі, за словами заступника міського голови Костопільської міськради Юрія Кузнюка, до інтернету під'єднали 28 сіл.

«В рамках субвенції інтернет підводиться лише до соціального об'єкту, ми виділили ще 200 тисяч гривень на те, щоб облаштувати локальну мережу. Мешканці сіл приходять, навчаються цифровій освіті, оплачують комунпослуги, не виїжджаючи у місто. Люди дякують», – додав Юрій Кузнюк.

Програми по ЦНАПах

У 2021 році на створення ЦНАПів Рівненщина отримала субвенцію близько 14 млн гривень.

«Нові ЦНАПи матимуть Острог та Костопіль. У селі Бокійма Дубенського району збудували ЦНАП з «нуля», – додала Іванна Смачило.

У приміщенні ЦНАПу в Костополі завершують ремонтні роботи, завозять меблі та техніку, – розповів Юрій Кузнюк. Він додав: встановити устаткування для видачі паспортів та посвідчень водія поки не встигли, їх планують завершити на початку 2022 року.

На сьогодні на Рівненщині – 39 ЦНАПів на 64 громади, – розповіла Іванна Смачило. У держбюджеті також передбачили субвенцію на 2022 рік, щоб ті громади, у яких ЦНАПів ще немає, отримали можливість їх створити.

«Ми розуміємо, що малі тергромади не потягнуть будівництво, реконструкцію та устаткування, їм обов'язково потрібна державна допомога. ЦНАПи передбачають співфінансування. По субвенції на будівництво та реконструкцію ЦНАПів, тергромади мають виділити мінімум 10 % для співфінансування, а на обладнання – 30 %», – додала заступниця голови ОДА.

Дія Центри

На Рівненщині до такої послуги підключилися 39 ЦНАПів. У Рівному такі центри [діють](#) при ЦНАПі та центрі вакцинації у ТРЦ «Злата плаза». Щодня до них звертаються близько сотні рівнян.

«Запуск центрів не був обов'язковою умовою, все робилося залежно від попиту. Ми створили ці центри, підлаштовуючись під потреби людей, коли побачили, що у багатьох є проблеми із завантаженням COVID-сертифікатів», – розповіла Іванна Смачило.

Цифровий документообіг

Електронний документообіг станом на кінець грудня 2021-го повністю запровадили у Вараській тергромаді та Рівненській ОДА, – розповіла Іванна Смачило.

«Деякі громади мали можливість закупити цифрові рішення, але запровадження електронного документообігу коштує грошей. Розробили уніфікований безплатний державний продукт для малих тергромад, які не можуть купити цифрове рішення. Але він не був таким, як ми хотіли та навпаки ускладнював процес впровадження електронного документообігу. Зараз в центральному органі модернізують цей продукт», – додала заступниця.

«Цифра в кишені»

Проект «Цифра в кишені» на Рівненщині [стартував](#) улітку 2021-го. За цей час у громадах, які зголосилися взяти у ньому участь, провели опитування щодо тематики навчань, навчили працювати бібліотекарів, як доступно проводити подібні воркшопи та виготовили роздатковий матеріал.

Суть проєкту – навчити людей, – передусім у районах, – використовувати гаджети для отримання різних послуг.

На початку проєкт охопив п'ять громад: Володимирецьку, Гощанську, Дубенську, Сарненську та Здолбунівську. З 20 грудня підключили ще п'ять громад, стільки ж планують додати з нового року, – сказала Іванна Смачило.

Однією з локацій, де навчають тренерів, є Рівненська обласна наукова бібліотека.

«Програма навчання тренерів включає десять тем – онлайн-банкінг, комунпослуги онлайн, передача показників лічильників, електронні квитки, запис до лікаря онлайн, онлайн-додатки для спілкування, кібербезпека та інтернет-шахрайства тощо. Для тергромад ми вже провели три хвилини навчання. Список тем буде розширюватися відповідно до потреб громадян», – розповіла заввідділу соціокультурної діяльності обласної наукової бібліотеки Ірина Усович.

Цифра в кишені працює і в Сарненській громаді. Зазвичай у закладах працюють з людьми старшого віку, – розповіла інженерка-програмістка Сарненської центральної бібліотеки Оксана Хомич.

«Попит не зменшується, багато людей приходять, несуть навіть свої ноутбуки, щоб налаштувати оплату комунпослуг», – каже представниця книгозбірні.

Загалом, у воркшопах проєкту «Цифра в кишені» взяли участь понад 400 жителів області (*Наталія Стратонова Інтернет через річки, е-документи, ЦНАПи тощо: як Рівненщину «цифровізували» у 2021-му // <https://suspilne.media/203597-ce-ne-e-kriticno-posadovica-pro-vidstoronenna-nevakcinovanih-medpracivnikiv-na-rivnensini>. – 2022. – 08.01).*

Підводячи підсумки року в напрямку цифровізації України, заступниця Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан окремо відзначила регіональний офіс цифрової трансформації Digital Cherkasy – соціальний коворкінг, відкритий у місті Черкаси 3 вересня 2021 року.

Про це інформують у Черкаській міськраді.

Уродженка Черкас, Валерія Іонан не лише пораділа досягненням рідного міста й області в галузі цифровізації, а й висловила сподівання, що у 2022 році «подібні офіси з'являться принаймні в половині областей, оскільки доводять свою ефективність».

Наразі ж заступниця міністра висловила окрему вдячність голові Черкаської ОДА Олександрю Скічку, Черкаському міському голові Анатолію Бондаренку та його першому заступнику Сергію Тищенку за підтримку проєкту, реалізованого в місті Черкаси, а заступнику міського голови Павлу Валенчуку, керівнику офісу Digital Cherkasy Ярославу Швидкому і заступнику голови ОДА Сергію Свєрчкову – за результати роботи.

Нагадаємо: сучасний соціальний коворкінг в Черкасах відкрито за адресою бульвар Шевченка, 277. У ньому за попереднім бронюванням можуть працювати всі охочі. У коворкінгу облаштовано 20 робочих місць, тут є окрема зала для проведення конференцій або для Skype-переговорів, з швидкісним Інтернетом та лаунж-зоною (*Заступниця Міністра цифрової трансформації поставила Черкаси за приклад іншим регіонам // <https://procherk.info/news/7-cherkassy/98601-zastupnitsja-ministra-tsifrovoyi-transformatsiyi-postavila-cherkasi-za-priklad-inshim-regionam>. – 2022. – 04.01).*

Експертний погляд

Україна надзвичайно стрімко розвивається в напрямку цифровізації. Про це в статті [«Цифровізація України: Анатомія історії успіху»](#) для Центру східноєвропейських досліджень пише Славомір Матушак.

На його думку, Мінцифру та Віцепрем'єр-міністра – міністра цифрової трансформації Михайла Федорова можна вважати головними чинниками цього успіху.

«Вони змогли запустити екосистему Дія, що дозволяє розв'язати всі важливі питання з державою онлайн. Автоматизація цих процесів знизить корупційні ризики та покращить надання держпослуг, які в Україні часом дуже важко отримати. До того ж це підвищить конкурентоспроможність економіки країни», – зявив **Славомір Матушак**.

Також головними досягненнями Мінцифри, окрім створення Дії, Матушак називає перші у світі офіційні цифрові паспорти, визнані Європою COVID-сертифікати, послугу зміни місця реєстрації онлайн, а також розгалуження швидкісного мобільного та оптичного інтернету.

Автор відзначає, що до 2024 року Україна може фактично стати «державою смартфонів».

«Це стане можливим завдяки таланту Федорова, який, попри свою молодість та невеликий досвід роботи в уряді, довів, що здатний ефективно координувати весь процес. Важливо, що міністерство довелося створювати практично з нуля, гарантуючи йому повний контроль за підбором персоналу та створюючи структуру установи відповідно до того, що йому справді потрібно», – додає Матушак (*«Україна до 2024 року має всі шанси стати державою в смартфоні»*, – *Центр східноєвропейських досліджень // <https://thedigital.gov.ua/news/ukraine-do-2024-roku-mae-vsi-shansi-stati-derzhavoyu-v-smartfoni-tsentr-skhidnoevropeyskikh-doslidzhen>. – 2022. – 28.01*).

Уляна Шадська, експертка міжнародних організацій, юристка у сфері цифрового законодавства:

2020–2021 роки нам запам'яталися стрімкою діджиталізацією державних сервісів та скандалами, пов'язаними з незаконною обробкою персональних даних, стеженням та кібершахрайством.

Часткова цифровізація адміністративних послуг принесла багато позитивних змін, наприклад, тепер можна дистанційно скористатися деякими публічними сервісами. Але ідея «країни у смартфоні» полягає не тільки у спрощеній та зручній комунікації людини з державою, а й просуванні нової моделі «безконтактної економіки» та правоохоронної діяльності.

Один із викликів, який стоїть перед урядом у цьому процесі, – сформувати довіру населення до діджиталізації. Багато людей не довіряють онлайн-сервісам, бо стикаються з тими ризиками, до яких не були готові.

Очевидно, що **корінь проблеми із недовірою полягає у відсутності таких речей:**

1. Відповідне законодавство та регуляція. Створюється онлайн сервіс, проте не забезпечуються відповідні гарантії захисту для людини у разі негативних ситуацій. Тож наразі, коли стаються інциденти з витоку даних, ми бачимо, що відбувається просто перекидування відповідальності між відомствами.

2. Комплексна оцінки ризиків. Якщо технологічне рішення зачіпає частину населення країни, недостатньо просто суб'єктивного бачення окремих чиновників, має бути проведено незалежне оцінювання усіх можливих загроз та ризиків, також варто наперед з'ясувати, чи є ефективні механізми їх подолання.

3. Чесна комунікація. Недостатньо говорити тільки про переваги цифрового рішення. Люди мають бути поінформовані про усі «сторони медалі», а також про заходи реагування з боку держави у разі настання ризиків, які, як показала практика, неминучі у віртуальному світі (кібератаки, онлайн-шахрайство, онлайн-шпигунство тощо).

Коли влада говорить тільки про переваги сучасних послуг, але при цьому не може пояснити ймовірні проблеми, уникає відповідальності, посилаючись на абстрактні судження, це створює у людей відчуття недовіри й розуміння того, що насправді ситуація не під контролем.

Цю проблему підсилюють інші ситуації. За останні декілька років українці можуть згадати чимало прикладів, коли чиновники приймали інтуїтивні рішення, які не мали законного чи навіть логічного підґрунтя. Наприклад, коли у 2020 році під час локдауну окремі представники місцевої влади хотіли встановити технології ідентифікації та відстеження пересування людей. Тоді їх не цікавило, наскільки законним та етичним буде таке рішення. Навіть те, що у муніципалітетів немає повноважень встановлювати технології стеження за громадою, не кажучи вже про контроль за життям конкретної людини. Наміри щодо тотального збору персональних даних спричинили неабияке занепокоєння в суспільстві й, здається, тільки громадський тиск не дав втілити в життя цю ідею.

Утім, у *правовій державі люди повинні мати змогу захищатися не через супротив, а за допомогою відповідного законодавства*. Тому в деяких країнах світу, перед тим як впроваджувати технологічні рішення, сервіси тощо, існують обов'язкові процедури оцінювання ризиків щодо того, наскільки такі заходи будуть етичними.

Іншими словами, здійснюється незалежний, всебічний аналіз, чи не порушуються права людини. Зокрема інформується, якими законами та принципами керувалася влада, коли приймала те чи інше цифрове рішення. Надаються пояснення, у чому буде баланс між задоволенням інтересів різних

соціальних груп та чи не призведе це до дискримінації чи поляризації населення.

Власне, ці та інші питання в результаті проливають світло, наскільки суб'єктивне рішення чиновників буде етичне стосовно більшості людей, які потенційно можуть бути залучені до цього процесу. Тут не стоїть завдання знайти ідеали, бо будь-яка інновація завжди матиме свої плюси та мінуси.

Етика у цифровому законодавстві – це загальноприйняті цінності та принципи, які допомагають знайти баланс між перевагами й загрозами нових технологій. Принципи, у яких приватне життя та інші права й свободи людини розглядаються як цінність.

Наприклад, в Німеччині [працює Комісія з етики даних](#), завдання якої – розробка етичних принципів для захисту особи, збереження єдності суспільства й розвитку інформаційних технологій. У Великобританії [є офіційні керівництва, які містять загальні етичні принципи роботи з даними](#). Це означає, що у цих країнах на державному рівні створені спеціальні інститути та нормативні документи, які зобов'язують тих, хто збирається ухвалювати рішення у цифровій сфері, пройти відповідні процедури щодо того, чи відповідають вони етичним нормам.

Сподіваюсь, що й в Україні також питання етики у цифровому законодавстві стане важливою темою для дискусій. Зокрема, на державному рівні будуть сформовані етичні кодекси, інструкції або інші унормовані правила, які застосовуватимуться при розробці технологічних рішень. Інакше кожен наступний інцидент, пов'язаний з витоком персональних даних, кібершахрайством тощо, буде далі породжувати страх та недовіру до прагнень влади зробити цифрову країну (*Захист персональних даних: чому важливі етичні принципи під час цифровізації // <https://zmina.info/columns/zahyst-personalnyh-danyh-chomu-vazhlyvi-etychni-pryncypu-pid-chas-czyfrovizacziyi>. – 2022. – 28.01*).

Олександр Вернигора, CEO Deals, Голова Комітету СУП з питань електронного документообігу та електронних довірчих послуг:

Диджиталізація – вже не просто тренд, а обов'язковий етап розвитку сучасного бізнесу. Компанія IDC FutureScape склала низку прогнозів щодо **всесвітньої цифрової трансформації**. Давайте детальніше розглянемо головні з них.

Насамперед аналітики прогнозують, що інвестиції в диджиталізацію піднімуться до 16,5 % на рік у 2022-2024 роках порівняно з 15,4 % у 2019-2021, і до кінця 2024-го вони становитимуть 55 % від усіх інвестицій в ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології).

У відповідь на пандемію більшість компаній та організацій вже прискорили інвестиції в диджиталізацію.

Це означає, що в 2022 році більше половини світової економіки ґрунтуватиметься на цифрових технологіях або перебуватиме під їхнім впливом.

До кінця 2022 року у 55 % організацій будуть плани, як досягти цифрової стійкості бізнесу. Вона, у свою чергу, допоможе підвищити прибутковість, рівень інновацій та економічну ефективність більш ніж на 20 %.

Коли в Україні все буде онлайн: який бізнес запровадив Дію та до кого можна ходити без паперів

До 2023 року 90 % організацій у всьому світі надаватимуть пріоритет інвестиціям у диджиталізацію, щоб доповнити цифровими технологіями активи і фізичні простори.

До цього часу кожна друга компанія отримуватиме понад 40 % своїх доходів від цифрових продуктів та послуг, порівняно з кожною третьою у 2020 році.

За допомогою інструментів з низьким кодом/без коду (low-code/no-code) та можливості використання даних до 2024 року роль співробітників на 60 % підприємств буде пов'язана з цифровими технологіями.

Достатньо переконливо? Якщо ви теж бажаєте трансформувати бізнес, почати варто з автоматизації бізнес-процесів та впровадження системи електронного документообігу.

Автоматизація бізнес-процесів

Автоматизувати бізнес-процеси допоможе категорія програмних продуктів BPM (Business Process Management). Їхня мета – керувати різними типами діяльності підприємства і допомагати виявляти слабкі ділянки процесів чи організаційної структури, які знижують продуктивність підприємства.

За допомогою BPM-системи можна автоматизувати процеси та завдання, які виконувати вручну неможливо або дуже довго. А ще вона забирає рутинні операції у співробітників та мінімізує помилки через людський фактор.

Система економить час, допомагає збільшити прибуток, підвищує ефективність та точність процесів.

В Україні є вибір подібних продуктів. Наприклад, система Creatio від фірми Terrasoft дозволяє створювати та автоматизувати бізнес-процеси різної складності. Також вона має готову бібліотеку процесів, побудованих відповідно до різноманітних світових практик.

Інша система – Scriptum BPM дозволяє підвищувати ефективність бізнес-процесів, а також автоматизувати їх. Вона дозволяє швидко інтегрувати між собою різні системи компанії, автоматизувати процеси, прискорити взаємодію тощо.

Система «Бітрікс24» створює та редагує бізнес-процеси, виводить показники ефективності, контролює роботу, робить висновки, а потім аналізує їх.

Електронний документообіг

Впровадження електронного документообігу допомагає досягти не менш важливих результатів:

- на роботу з документами і їх пошук йде значно менше часу;
- на це витрачається менше грошей, які можна спрямувати на розвиток компанії;
- ризик помилки зводиться до нуля;
- інформація захищена більш надійно;
- комунікація з клієнтами та співробітниками стає ефективнішою;
- підвищується якість контролю за робочими процесами.

В Україні працює кілька систем електронного документообігу. Наприклад, Deals скорочує час підготовки та узгодження документів у кілька разів, дозволяє економити на адміністративних та логістичних витратах, забезпечує постійний доступ до документів та підтримує всі АЦСК.

Потрібно лише підключитися до системи, додати до неї свого контрагента та почати обмінюватися документами онлайн.

Інший варіант – **e-Docs. Система пропонує компаніям:**

- упорядкувати процеси, пов'язані зі створенням документів;
- навести лад у існуючих документах;
- привести документи до єдиного вигляду та стилю;
- скоротити витрати та підвищити оперативність офіційного ділового листування з контрагентами.

Ще один із варіантів – **Megapolis.DocNet**. Сервіс організує систему ЕДО у компаніях будь-якого рівня та сфер діяльності, а також в установах, підприємствах та органах влади.

Цей сервіс підходить для автоматизації документоорієнтованих бізнес-процесів, пов'язаних із загальною та операційною діяльністю організації.

Основна мета впровадження систем Megapolis.DocNet – підвищення прозорості, керованості та ефективності роботи.

Система включає всі етапи життєвого циклу документів: від підготовки проєктів документів до їх зберігання із забезпеченням функцій електронного архіву та електронного цифрового підпису (*Як розвиватиметься цифрова економіка у найближчі роки // <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/01/13/681412/>. – 2022. – 13.01).*

Тарас Дзьоба, заступник міністра аграрної політики та продовольства України з питань цифровізації:

Дашборд «Державна підтримка» інформує про всі фінансові виплати та можливості, які стосуються державної допомоги.

Він вже доступний на сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Тепер будь-хто може детально ознайомитися з усіма напрямками держпідтримки і до кінцевого бенефіціара побачити, хто цю фінансову допомогу отримав. Тобто інформація публічна і охоплює три останні роки. Її можна фільтрувати за програмами, за регіонами. Крім того, ми опублікували дані про кількість отримувачів – юридичних осіб. Є інформація і в

картографічному вигляді. А сортування інформації дозволяє нам в динаміці бачити лідерів або ж тих, хто відстає в одержанні держпідтримки. Загалом панель є простою у користуванні.

На дашборді є підсумкова інформація – топ 30 отримувачів, які роблять найбільший внесок в розбудову, створюють робочі місця, сплачують податки.

Цей інструмент буде корисний і для аналітичних цілей, оскільки ми можемо бачити, які тренди, галузі чи підгалузі потребують більшої підтримки.

Найважливішою ціллю для Мінагрополітики, в контексті цифровізації, є запровадження можливостей подачі заявок на державну підтримку онлайн, через механізм роботи з державним аграрним реєстром (ДАР).

Програмне забезпечення для його функціонування вже розроблено. Зараз ми займаємося технічною прийомкою програмного забезпечення і сподіваємося, що вже з 2022 року зможемо запустити цей механізм.

ДАР інформуватиме сільгоспвиробників, що відповідно до їхньої господарської діяльності вони можуть розраховувати на певну державну підтримку і звертатися через онлайн-механізм за нею.

Також механізм дозволить використовувати кошти програм підтримки сповна і уникати ситуацій, коли якась із програм була не реалізована. Оскільки сама інформуватиме аграріїв про їхню можливість отримати підтримку по напряму, який їм підходить (*На сайті Мінагрополітики – новий дашборд «Державна підтримка» // <https://blog.liga.net/user/tdzoba/article/42993>. – 2022. – 13.07*).

Олексій Соболев, директор ДП «Прозоро.Продажі»:

На цей рік у Прозоро.Продажі вже оголошено понад чотири тисячі аукціонів більше, ніж на 4 мільярди гривень.

Один із найстаріших аукціонних домів світу Sotheby's у 2021 році встановив власний рекорд, продавши предметів мистецтва на \$7,3 мільярда. Такий результат аукціонний дім продемонстрував вперше за свою 277-річну історію.

В Україні є своя система онлайн-аукціонів Прозоро.Продажі, завдяки якій організатори цього року провели через майданчики понад 24 тисячі торгів.

Заробили при цьому майже 27 мільярдів гривень або близько \$1 мільярда до бюджетів усіх рівнів та приватних продавців. Це трохи менше, аніж заробив Sotheby's, але й система в Україні існує лише 5 років.

2020-й запам'ятався початком пандемії та нерозумінням, як це вплине на нас усіх. Натомість у 2021-му році ми побачили зростання та масштабування як всередині держпідприємства, так і на ринках, де працюють онлайн-аукціони.

Станом на кінець грудня ми вже бачимо понад чотири тисячі оголошених торгів на 2022-й рік на понад 4 мільярди гривень.

Отож, що відбувалося на ринках, та які активи ми побачимо на державних онлайн-аукціонах наступного року?

Затребувані гектари

У липні цього року запусився ринок землі. А вже на початку жовтня розпочалися перші онлайн аукціони зі здачі в оренду земель сільськогосподарського призначення та продажу всіх інших ділянок державної та комунальної власності.

Українці отримали доступ до мільйонів гектарів землі. Що ми бачимо? Цей ринок запускається значно швидше, ніж ринок малої приватизації у 2018-му чи оренди державного та комунального майна у 2020-му.

Приватизація у 2021 році: величезний крок уперед і два – назад

Загалом у системі оголошено більш як 2 тисяч земельних аукціонів. Це понад 14 тисяч гектарів стартовою вартістю майже 800 мільйонів гривень станом на кінець грудня. І динаміка зростання земельних аукціонів позитивна – плюс 20 % щотижня.

Про інтерес до землі говорить і висока конкуренція: на торги приходять чотири учасники – майже у два рази більше за середній показник у системі, який складає 2.29.

А це прямо впливає на те, наскільки зростає ціна під час аукціону. На кінець грудня дохід організаторів був удвічі вищий за стартову ціну.

А фінальна вартість окремих лотів зростала у десятки разів. Наприклад, Мостиська міськрада продала ділянку площею 0,005 га за 1 мільйон гривень при стартовій ціні 13 500 гривень.

Окрім місцевої влади, торги почали оголошувати і приватні землевласники, яких наступного року у системі буде ще більше. Середню вартість за гектар у регіонах ми очікуємо знати в травні.

Ці всі дані можна буде перевірити у окремому модулі аналітики земельних торгів, який з'явиться на Прозорро.Продажі на початку наступного року ось тут.

Коли приватизація працює

Мала приватизація у 2021 році принесла до державного та місцевих бюджетів майже 5 мільярдів гривень. Найкраще продавав Фонд держмайна: при запланованому показникові у 3 мільярди гривень, вдалося приватизувати майна на 3,9 мільярда гривень.

Із останніх вдалих торгів – приватизація Калуської ТЕЦ, за яку змагалися сім учасників. Стартова ціна під час аукціону зросла із 230 до 801 мільйона гривень.

Уряд у держбюджеті на наступний рік знову заклав три мільярди гривень від малої приватизації. За рахунок чого? Фонд держмайна переніс на 2022 приватизацію морських торговельних портів у Вилковому, Скадовську та Білгород-Дністровському, а це потенційно цікаві для бізнесу активи.

Продовжує позбуватися своїх активів «Укрспирт», який передав на приватизацію $\frac{3}{4}$ своїх спиртових об'єктів. А Мін'юст, який спільно з ФДМУ вже продав Львівську виправну колонію за 377,5 мільйона гривень, продовжить приватизувати тюрми і у 2022 році. На торги планують виставити ще шість виправних колоній.

Більше одного мільярда гривень на малій приватизації цього року заробила місцева влада. Але якщо подивитися на географію торгів, то майже третину цієї суми отримала Львівська міськрада.

Ще на 200 мільйонів на двох приватизували майна Одеса та Київ. Показники інших міст значно скромніші. І саме тут я бачу потенціал до зростання.

Державне та комунальне майно: чого чекати на аукціонах?

Наступного року держава та органи місцевого самоврядування знову дружньо «змагатимуться», хто більше заробить на здачі в оренду майна.

За підсумками цього року, попереду місцева влада, яка здала в оренду майна на 54 мільйона гривень місячних платежів. Тоді як держава станом на кінець грудня уклала договорів на 51 мільйон гривень за місяць.

Одним з найяскравіших аукціонів з оренди цього року стали торги за приміщення в аеропорту «Львів».

За право орендувати приміщення площею понад півтори тисячі метрів квадратних змагалось 8 учасників, встановивши фінальну ціну оренди 3,72 мільйона гривень в місяць.

Аукціони зі здачі в оренду інших приміщень в аеропортах, які мають попит у бізнесу, відбудуться вже на початку січня.

Наступного року держава очікує отримати від оренди майна 1,3 млрд гривень. В базі вільних для оренди державних активів наразі є більше 4 тисяч об'єктів, які виставлятимуться на аукціонах.

А також понад 900 об'єктів від Фонду державного майна України, договори оренди яких мають бути продовжені на аукціонах.

Серед лідерів-організаторів торгів «Укрзалізниця», яка крім традиційних лотів з брухтом чорних металів, вперше почала продавати непрофільні активи.

І за останній квартал заробила на продажі нерухомості понад чверть мільярда гривень. Ще один постійний організатор торгів – «Укрпошта», яка наступного року виставлятиме багато об'єктів в регіонах.

Прозорості забагато не буває

Цього року банки почали виставляти на онлайн-аукціони непрацюючі кредити. Роблять це несміливо, оскільки нинішнє законодавство виписане так, що за успішний продаж NPL-ів можна отримати кримінальну справу.

Більшість непрацюючих кредитів продають за ціною нижчою за балансову, що можуть розцінити як завдання збитків державі, хоча сам продаж ніяких збитків не приносить, а навпаки, додає грошей банкам.

Зараз у парламенті зареєстровано законопроект №2272, який цю проблему знімає. Чому він потрібен? Бо тоді банки зможуть продати

непрацюючі активи, частка яких сягає в загальному портфелі 33 %. А кожен відсоток зменшення частки непрацюючих кредитів збільшує ВВП на кілька десятих відсотка.

У фокусі депутатів на початку наступного року буде ще один законопроект – «Про ринок деревини». Він вже ухвалений в першому читанні і зараз готується до другого.

Завдання законопроекту – реформувати ринок, зробити його прозорим і конкурентним та запобігати корупції: запровадити відкриті дані, встановити рівні правила гри, ввести відповідальність за порушення договорів тощо.

Це дасть стрімкий розвиток меблевій та деревообробній галузі та в тому числі дозволить навести лад з продажем деревини.

Ще один вид активів, який з'явиться на прозорих онлайн-аукціонах у 2022 році, – арештоване майно. Відповідний наказ Мін'юсту набув чинності ще в серпні 2020 року.

Прозорро.Продажі готуються до початку реалізації такого майна та наразі працюють над розробкою спільної процедури із ДП «СЕТАМ» для проведення торгів. Орієнтовно планується запустити такі аукціони у першому півріччі 2022 року *(Земля, в'язниці та порти. Що продаватимуть на державних аукціонах у 2022 році? // <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/01/10/681250/>. – 2022. – 10.01).*

Блоги та соціальні мережі

Надія Вороницька-Гайдак, адвокат, керуючий партнер Femida Legal Association:

США готується до запуску цифрового долара. Що це означає? Восени минулого року у Федеральній резервній системі США заявили про готовність розпочати вивчення потенційної можливості випуску цифрового долару з аналізом плюсів та мінусів такого рішення.

Ще в жовтні фахівці The Wall Street Journal до перспективи запуску цифрового долару ставилися досить скептично, вважаючи ухвалення такого рішення малоімовірним. Втім, вже на початку 2022 року Федеральний резерв США заявив про підготовку до запровадження цифрового долару.

Звичайно це відбудеться не завтра, і навіть не післязавтра... Але глобальні світові тенденції вже зрозумілі.

Отже, США лише починає рух в цьому напрямку.

А наш рідний НБУ ще із 2016 року займається питанням введення в обіг «Е-гривні»! У 2018 році навіть було запущено пілотний проект із випуску Е-гривні для роздрібних платежів на основі технології блокчейн. Тестування електронних українських грошей проводились на базі платіжної системи «Простір», але після цього подальших змін щодо запровадження електронних грошей в Україні так і не відбулось. Не готується і відповідна законодавча база (принаймні, наразі широкому загалу про це нічого невідомо).

Але повернемося до США.

Однією із основних причин, чому в США так активно взялись за це питання, аналітики вважають небажання відставати від інших країн. Основний економічний конкурент США, Китай, із 2014 року активно тестує електронний юань, у РФ тестування електронного рубля заплановано на 2022 рік, ЄС готується запровадити електронні євро... Інші країни світу в тій чи іншій мірі також готуються до тестування, а в недалекому майбутньому і запровадження національних електронних валют.

В США визначили наступні **основні переваги цифрового долара:**

- цифровий долар прискорить обіг коштів та залучатиме у процес більше людей, які не мають банківських рахунків;
- швидкі перекази між фізичними та юридичними особами (зокрема й серед транснаціональних корпорацій);
- висока безпека, довіра споживачів;
- максимально швидкий перехід від готівкових до безготівкових розрахунків – як всередині США, так і глобально у світі.

Звичайно, не може обійтись в цій солодкій історії і без ложки дьогтю. Ключову роль у випуску цифрового долара на себе візьме уряд США, а отже, всім, хто так чи інакше користуватиметься Е-доларами, доведеться розкрити всю інформацію про себе уряду США. Чи захочуть це робити як всередині самих Штатів, так і іноземні громадяни, – велике питання, особливо

враховуючи поки далеко недосконалу систему захисту персональних даних в Інтернеті.

Хочеться нам того чи ні, але світ іде в онлайн. І Україні, яка хоче бути частиною цього світу, час почати активніше відслідковувати тенденції та активніше впроваджувати їх реалізацію (*Цифровому долару бути!* // <https://blog.liga.net/user/nvoronitskaya-gaydak/article/43159>. – 2022. – 25.01).

Алла Чуприна, координатор Дніпровського Офісу Європейської Бізнес Асоціації:

Зміни та технологічні виклики, які відбулись внаслідок пандемії змусили бізнес швидко реагувати та рухатися, підпорядковувати стратегічні плани новим реаліям. Багато запланованих проєктів не відбулись, перспективи залучити нових інвесторів знизилися в рази, але саме готовність компаній до трансформації складних бізнес-сценаріїв стала ключовим кроком до впровадження диджиталізації.

Для реалізації прогресивних методик бізнес мав забезпечити координацію розвитку, залучення передового досвіду та підходу щодо впровадження і розширення цифрових інновацій. Мова йде не лише про новітні цифрові програми, а й про створення цілого ланцюга рішень, який глибоко пов'язує процеси, людей та технології.

Так, за результатами опитування індексу розвитку бізнес-середовища Дніпропетровського регіону, проведеного серед компаній-членів ЕВА Dnipro, 20 % респондентів у 2021 році вирішили інвестувати саме в діджитал напрямом. Тож Офіс Асоціації у Дніпрі провів дослідження та дізнався, які цифрові ініціативи та інноваційні тренди вже вдалося інтегрувати у бізнес-процеси в агро, ІТ та промисловому секторах.

Digital в агро: інновації та консерватизм

Аграрний ринок можна назвати консервативним: гравці люблять спілкуватися, торгуватися і домовлятися телефоном – це особливий ритуал. Всім аграріям зараз потрібно стежити за ринком, адже в один момент він може зробити аграрія як мільйонером, так і банкрутом. Тому все зводиться до управління ризиками, і, до прикладу, в »G.R. Agro» говорять, що ризиками можна легко управляти, коли є технології.

Диджиталізацію можна прив'язати до будь-якого процесу в компанії, включаючи управління персоналом, запасами, фінансами і продажами. В агросекторі цифрові технології допомагають отримувати інформацію про те, що відбувається на полі (грунт, посіви, зовнішні умови, операції), а також інформацію про активи (земля, техніка, фінанси, продукція).

Першим впровадженням ІТ продуктом у компанії стала програма EPR, на основі якої вдалося об'єднати в одну систему постачальників зерна, елеватори і покупців. Наступним етапом інтеграції програми буде реєстрація чат-ботів у доступних месенджерах. Мета – надати можливість фермеру генерувати запит і оперативно отримувати необхідну йому інформацію.

Без цифровізації немає майбутнього

Сьогодні інвестиції в цифрову трансформацію в промисловому секторі необхідні, без них бізнес не виживе. Розбираючи шлях цифрової трансформації на прикладі компанії «Centravis», він розпочався ще в 2000-х і продовжується далі. Від минулого в «Centravis» залишилися досить просунута система розрахунку зарплат, яку компанія поступово надалі цифровізує.

Тому в компанії також активно використовують та розвивають систему управління підприємством на базі SAP ERP – продукт німецького ІТ-гіганта «SAP». Ініціювали його в кілька етапів: після трьох років підготовки першим автоматизували збут.

Після автоматизації продажу поступово підключили фінанси, логістику, облік виробництва та інші напрямки. Кількість модулів зростає відповідно до задач бізнесу, в тому числі заплановано розширення функціональності в 2022 році. Далі продовжується впровадження продуктів для управління відносинами з клієнтом та виробничого планування. Впровадження такого рішення дозволило підвищити довіру інвесторів, покупців та дозвільних органів.

Гнучкість та оптимізація комунікацій в ІТ секторі

Беззаперечно, пандемія здійснила істотний вплив на цифрові трансформації всередині компанії «Gconnect». Перейшли на віддалену роботу з першого дня запровадження карантину, забезпечили співробітників усією необхідною для роботи технікою, оптимізували засоби комунікації. Для того, щоб не гаяти час із розвитком, організували онлайн-курси англійської мови для співробітників.

Також проводили корпоративні заходи в режимі онлайн, щоб не було відчуття самотності, та кожен мав змогу отримувати підтримку з боку менеджменту. Команда адаптувалась та працює тепер у гібридному режимі – з офісу або з дому, коли це необхідно та залежно від стадії проекту. Такий формат роботи сприяв гнучкості та налагодженню ефективної комунікації.

Які ж фактори гальмують розвиток диджиталізації в Україні?

1. Відсутність місцевих прозорих ініціатив з диджиталізації. Приклад – система Prozorro, яка на сьогоднішній день не виключає приватні домовленості.

2. Недостатній рівень обізнаності викладачів ВНЗ у новітніх технологіях: студенти вивчають технології 30-річної давнини, а потім повинні самостійно опанувати все нове.

3. Неготовність співробітників/колективу змінювати вже звичні процеси на щось нове, розвиватися професійно, технічно.

4. Брак коштів для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні: такі компанії ще не замислюються над автоматизацією процесів.

Покращити ж темпи диджиталізації в Україні зможуть зміни на державному рівні, коли правила роботи будуть однакові для всіх суб'єктів діяльності: реформа судової та виконавчої системи, деолігархізація, боротьба

з корупцією. Компанії зможуть легко залучити інвестиції тоді, коли інвестори зрозуміють, що працювати в Україні – це вигідно і безпечно. Так, шляхом реалізації потужних цифрових трансформацій вдасться подолати застарілі бюрократичні установки та зробити впевнений крок назустріч до економічного зростання *(Цифрові трансформації в агро, ІТ та промисловому секторах Дніпровського регіону // <https://blog.liga.net/user/achupryna/article/42938>. – 2022. – 10.01)*.

Зарубіжний досвід

Касым-Жомарт Токаев выступил с инициативой открытия вместе с индийскими IT-специалистами инженерного офиса и школы информационных технологий для Центральной Азии в столице Казахстана на базе технопарка IT-стартапов «Астана хаб».

Президент отметил, что в стране эффективно работает электронное правительство, реализуются проекты по цифровизации всех системообразующих секторов экономики.

«В своем послании народу Казахстана я поставил задачу к 2025 году подготовить не менее 100 тыс. высококвалифицированных IT-специалистов. В этой связи нам также интересен богатый опыт Индии в обучении IT и инженерных кадров», – сказал Токаев на первом саммите Центральная Азия – Индия, который прошел в минувший четверг.

В качестве практического шага он предложил на базе международного технопарка IT-стартапов «Астана хаб» совместно с индийским технологическим парком открыть инженерный офис и школу информационных технологий для Центральной Азии. Токаев отметил, что в Казахстане эффективно работает электронное правительство, реализуются проекты по цифровизации всех системообразующих секторов экономики, развитию смарт-городов, медицины и образования, цифровые решения успешно применяются в банковско-финансовой системе.

В саммите приняли участие премьер-министр Индии Нарендра Моди, президенты Казахстана, Таджикистана, Туркмении, Узбекистана и Киргизии *(Токаев предложил открыть в Казахстане школу информационных технологий для Центральной Азии // <https://profit.kz/news/62284/Tokaev-predlozhit-otkrit-v-Kazahstane-shkolu-informacionnih-tehnologij-dlya-Centralnoj-Azii>. – 2022. – 31.01).*

Правительство Великобритании официально объявило о введении в действие впервые разработанной киберстратегии королевства.

Данный план действий разработан для обеспечения бесперебойного предоставления государственных услуг через Интернет и защиты британского бизнеса от кибератак. В правительстве заявляют, что страна вышла на третье место в мире по количеству осуществлённых против неё кибернападений.

Согласно киберстратегии, все компании, которые предоставляют жизненно-важные цифровые услуги, должны следовать жестким требованиям в области обеспечения безопасности. Невыполнение требований влечёт наложение крупных штрафов.

План действий направлен также на повышение эффективности информирования о киберинцидентах и разработку стандартов в сфере

обеспечения кибербезопасности. Предполагается создание независимого британского совета по вопросам кибербезопасности (UK Cyber Security Council) – на него возложат функции регулятора в ИБ-сфере (*В Великобритании введена в действие киберстратегия королевства // <https://d-russia.ru/v-velikobritanii-vvedena-v-dejstvie-kiberstrategija-korolevstva.html>. – 2022. – 26.01).*

В Таиланде завершено создание комиссии по защите персональных данных. Комиссия создана в соответствии с положениями нового закона о защите ПД. Предполагается, что он вступит в силу 1 июня 2022 года.

Как отмечено в сообщении, работающим в Таиланде компаниям и организациям необходимо проанализировать свою деятельность на предмет соответствия требованиям нового закона (*Комиссия по защите персональных данных создана в Таиланде // <https://d-russia.ru/komissija-po-zashhite-personalnih-dannyh-sozdana-v-taillande.html>. – 2022. – 20.01).*

Председатель Кабинета министров Киргизской Республики Акылбек Жапаров поручил полномочным представительствам в регионах и айыл окмоту до 1 марта перейти на электронный документооборот.

Как сообщили в пресс-службе кабмина, в ходе совещания по внедрению автоматизированных информационных систем в государственных органах, Жапаров отметил, что самые низкие показатели сейчас наблюдаются в Чуйской области, где 31 из 105 айыл окмоту не присоединился к системе электронного документооборота.

«Такие показатели недопустимы. С 1 марта администрация президента перестанет принимать документы на бумажных носителях, а с 1 апреля все государственные органы полностью перейдут на электронный документооборот. Надо ускоряться, это требование времени. В соседних странах уже перешли на электронный документооборот, а мы никак не можем это сделать», – отметил Акылбек Жапаров.

Он также добавил, что по итогам 1 квартала 2022 года в полномочных представительствах президента в областях и айыл окмоту будет проведена аттестация на знание систем электронного документооборота и предоставления электронных услуг населению.

Ранее сообщалось, что президент Садыр Жапаров поручил кабинету министров ускорить внедрение электронного документооборота. На заседании кабмина 25 декабря глава государства дал кабмину 15 дней на подготовку к переходу на систему электронного документооборота (*Администрация президента намерена с 1 марта перестать принимать документы на бумажных носителях // <https://rus.azattyk.org/a/zhaparov-s-1-marta-administratsiya-prezidenta-perestanet-prinimat-dokumenty-na-bumazhnyh-nositelyah/31662711.html>. – 2022. – 20.01).*

Джо Байден підписав меморандум, який покращить кібербезпеку департаментів, «відповідальних за національну безпеку, Міністерства оборони та систем розвідувального співтовариства».

Як уточнює в цій зв'язі FCW, в новому меморандумі прописано, як застосовувати положення майського виконавчого указу Байдена про забезпечення кібербезпеки «к закритим і кросс-доменним системам, які передають дані між закритими та відкритими системами».

Крім того, меморандум встановлює тимчасові рамки для оновлення політик та «програм нульового довіри», в стосунку багаторічній автентифікації та безпеці хмарних обчислень. Документ, крім того, встановлює вимоги до шифрування закритих систем з акцентом на перехід до квантово-стійких стандартів.

Агентство національної безпеки США (National Security Agency, NSA, кирилическа абревіатура – АНБ) названо в меморандумі відповідальним («national manager») за забезпечення кібербезпеки на державному рівні.

Перед АНБ стоїть завдання по координації [розробки] стандартів в області відповідних заходів на інциденти та кібератаки для хмарних систем, які мають статус секретних та повністю секретних. Це сприятиме обміну інформацією між агентствами, постачальниками комерційних хмарних рішень та АНБ. Для забезпечення безпеки хмарних технологій будуть залучені ЦРУ, ФБР, Міністерства оборони, управління директора національної розвідки (Office of the Director of National Intelligence, ODNI).

Меморандум також вимагає від Міністерства внутрішньої безпеки США (Department of Homeland Security, DHS) координувати дії в стосунку інцидентів, пов'язаних з забезпеченням кібербезпеки хмарної інфраструктури, які негативно впливають на системи забезпечення національної безпеки та на системи громадянських федеральних органів виконавчої влади (*Президент США підписав меморандум про посилення кібербезпеки силових відомств // <https://d-russia.ru/prezident-ssha-podpisal-memorandum-ob-usilenii-kiberbezopasnosti-silovyh-vedomstv.html>. – 2022. – 20.01*).

Госсовет КНР опублікував план розвитку цифрової економіки на 14-й п'ятилітку (2021-2025 гг.). До 2025 року Китай планує збільшити частку доданої вартості ключових галузей цифрової економіки в структурі ВВП до 10 %. В 2020 році цей показник становив 7,8 %.

Як зазначається в плані, до 2025 року цифрова трансформація галузей в Китаї вийде на новий рівень, цифрові соціальні послуги придбають більш інклюзивний характер, буде суттєво удосконалена система управління цифровою економікою.

План перераховує основні завдання в восьми областях, включаючи оптимізацію та підвищення якості цифрової інфраструктури,

продвижение цифровой модернизации предприятий и расширение международного сотрудничества в области цифровой экономики.

Согласно документу, Китай усилит поддержку исследований и разработок технологии 6G, будет наращивать инновации в стратегических областях, таких, как интегральные схемы и искусственный интеллект, а также способствовать развитию новых форм бизнеса.

Кроме того, как отмечается в плане, Китай будет стремиться к регламентированию таких сфер, как трансграничные потоки данных, доступ на рынок, антимонопольная работа, цифровой юань и защита конфиденциальной информации в цифровую эпоху – всё это с опорой на международные правила и международный опыт, пишет Синьхуа (***В КНР опубликован план развития цифровой экономики до 2025 года // <https://d-russia.ru/v-knr-opublikovan-plan-razvitija-cifrovoj-jekonomiki-do-2025-goda.html>. – 2022. – 13.01).***

Германия присоединилась к протоколу e-CMR, тем самым подтвердив свою приверженность полностью безбумажным перевозкам грузов. Об этом Логист.Today узнал из сообщения, опубликованного пресс-службой Международного союза автомобильного транспорта (IRU).

Цифровая версия Конвенции ООН о перевозке грузов (CMR), действующая с 2011 года, на сегодняшний день ратифицирована 31 страной. Присоединение Германии, имеющей статус самой важной транзитной страны в ЕС, является значительным шагом вперед на пути к дальнейшей цифровизации грузовых перевозок, что остается ключевым приоритетом для IRU и его членов.

После ратификации документа немецким парламентом в 2021 году правительство Германии на прошлой неделе передало соответствующее уведомление в ООН в Нью-Йорке. Таким образом стандарт e-CMR позволит логистическому сектору страны предоставлять еще более эффективные услуги своим клиентам как внутри страны, так и за ее пределами.

За счет устранения «бумажной» составляющей, решения, основанные на протоколе e-CMR, снижают затраты на обработку, устраняют административные задержки и задержки с выставлением счетов, а также сокращают расхождения в местах доставки. Цифровой стандарт также повышает прозрачность и безопасность всей логистической цепочки, обеспечивая повышенную точность данных для отслеживания поставок с доступом в режиме реального времени к информации о получении и доставке (***Германия переходит на безбумажную электронную накладную // https://logist.today/dnevnik_logista/2022-01-13/germanija-perehodit-na-bezbumazhnuju-jelektronnuju-nakladnuju. – 2022. – 13.01).***

В КНР завершилась работа над новыми правилами, регулирующими применение рекомендательных алгоритмов IT-компаниями; документ вступит в силу 1 марта, сообщает CNBC.

Алгоритми играют значительную роль в работе компаний – от рекомендаций пользователям коммерческих приложений, какие товары покупать, до рекомендованных новостных тем в соцсетях.

Среди новых правил регулирования рекомендательных сервисов:

- компании не должны использовать рекомендательные алгоритмы с противозаконной целью, например, для подрыва национальной безопасности;
- алгоритмические рекомендательные сервисы, предлагающие новостную информацию, должны быть лицензированы, рекомендации фейковых новостей запрещены;
- компании обязаны информировать пользователей о «базовых принципах, предназначении и порядке работы» рекомендательного сервиса;
- пользователи должны иметь возможность отказаться от получения рекомендаций, сформулированных с помощью алгоритмов;
- пользователи должны иметь возможность выбрать или удалить метки, использующиеся алгоритмом для формирования рекомендации;
- компании обязаны предоставить возможность «безопасного использования» рекомендательного сервиса для пожилых людей, защитив их от мошенничества.

За нарушение правил для компаний предусмотрены штрафы от 10 тысяч до 100 тысяч юаней (1570-15 740 долларов по курсу на момент публикации).

Чтобы проверить, исполняет ли компания правила, регулятору придётся получить доступ к коду программы – а поскольку эта информация ценная и охраняемая, разногласия с регулятором неизбежны, опасается CNBC, однако не приводит обоснований неизбежности доступа государства к интеллектуальной собственности компаний. Представляется, что качество работы рекомендательного сервиса намного проще оценить по результатам его работы, а не по исходному коду ПО (*Китай приступил к регулированию рекомендательных сервисов – закон вступил в силу 1 марта // <https://d-russia.ru/kitaj-pristupil-k-regulirovaniju-rekomendatelnyh-servisov-zakon-vstupit-v-silu-1-marta.html>. – 2022. – 13.01*).

На прошлой неделе стало известно, что швейцарским военным предписано прекратить использование иностранных мессенджеров, включая WhatsApp и Telegram, поскольку они могут быть инструментами негласного сбора данных о личном составе вооружённых сил – в качестве альтернативного сервиса следует применять отечественный мессенджер Threema.

Вправе ли государство претендовать на доступ к е-данным, если они находятся в другой стране – политика ЕС и США

Официальное сообщение швейцарской армии об этом в Twitter датировано 29 декабря.

Опасения швейцарцев связаны прежде всего со шпионажем со стороны США, где спецслужбам законодательно разрешён доступ к серверам американских компаний, даже если эти серверы находятся за рубежом.

В России использование личных смартфонов и планшетов при исполнении обязанностей воинской службы считается как минимум грубым дисциплинарным проступком, соответствующие положения внесены в общевойсковые уставы – дисциплинарный, а также гарнизонной и караульной службы – в 2020 году (*Швейцария запретила военным иностранные мессенджеры – для профилактики шпионажа // <https://d-russia.ru/shvejcarija-zapretila-voennym-inostrannye-messendzhery-dlja-profilaktiki-shpionazha.html>. – 2022. – 10.01*).

Большинство швейцарцев поддерживает электронное голосование, но хотят единообразного обслуживания в стране.

Голосование на референдумах для швейцарцев – дело святое. Голосовать в Швейцарии любят по любому поводу, даже если для иностранцев предлог кажется пустяковым. Швейцарцы стараются как можно чаще делать самостоятельный выбор, и в скором времени все чаще голосование будет проходить онлайн.

В сентябре 2021 года консалтинговая компания Deloitte провела опрос среди 1000 человек в возрасте от 18 до 81 года в городских и сельских районах немецко- и франкоязычной Швейцарии. Согласно опросу электронное голосование пользуется поддержкой 84 % населения.

Среди преимуществ электронного голосования его сторонники назвали простоту (68 %) и экономию времени (72 %). Они также оценили гибкость, когда дело касалось места (72 %) и времени (75 %). Кроме этого, 38 % респондентов больше склонны к онлайн-госуслугам, хотя 21 % заявили, что за время пандемии их доверие к электронному правительству снизилось. И все больше людей обеспокоены рисками, особенно кибербезопасностью и конфиденциальностью.

Электронное правительство – это способ предоставлять населению различные государственные услуги в максимально удобной форме 24 часа в сутки семь дней в неделю.

Как и в прошлом году, явное большинство – 73 % хотят, чтобы услуги властей были единообразными по всей Швейцарии, а 86 % хотят, чтобы цифровые услуги предлагались государственным агентством, а не частными компаниями. Только 8 % не увидели никакой дополнительной ценности в электронном правительстве.

подавляющее большинство респондентов также хотели бы получать новые услуги: 84 % заявили, что хотели бы заказать паспорт или удостоверение личности полностью через цифровую платформу (*Иван Вишневский Пандемия ускоряет цифровизацию: швейцарцы поддерживают электронное голосование // <https://1prof.by/news/v->*

---

mire/pandemiya-uskoryaet-cifrovizaciju-shvejcarcy-podderzhivajut-elektronnoe-golosovanie. – 2022. – 04.01).

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Домбровська, А. В., Марченко, В. В. Міністерство оборони України в умовах впровадження електронного урядування // Збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди «Право». 2021. № 34. С. 96-101. У статті проаналізовано основні функції Міністерства оборони України як центрального органу виконавчої влади. Досліджено проблему реформування системи державного управління, зокрема сектора оборони України. Метою статті є вирішення проблеми впровадження електронного урядування в управлінську систему Міністерства оборони України як ключового напрямку реформування сектора оборони України. Серед заходів реформування системи державного управління визначено децентралізацію функцій держави та бюджетних ресурсів, відкритість, прозорість та підзвітність державних органів, а також впровадження електронного урядування – форми організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Запропоновано впровадження електронного урядування в сферу електронних систем обліку матеріально-технічних ресурсів Збройних сил України, створення електронного реєстру військовозобов'язаних, електронного документообігу.

Лебідь, О. В. Електронне урядування економіки майбутнього: світовий досвід та перспективи України (англомовна) // Економіка АПК. 2021. № 10. С. 98-110. Мета статті – розглянути стан розвитку електронного урядування в країнах світу та оцінити перспективи використання його в Україні. Методика дослідження. У процесі дослідження використано соціологічні, загальнонаукові, теоретичні та емпіричні методи, зокрема метод єдності аналізу й синтезу, метод спостереження, порівняння. Теоретико-методологічна основа: концепції, підходи, теорії, положення, висновки, що розглядаються в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених, теорії комунікацій, інформаційних технологій, проектного менеджменту, електронного урядування та електронної демократії; нормативно-правові акти органів державної влади (Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України). Результати дослідження. Охарактеризовано нормативно-правові акти з питань використання технологій електронного урядування в Україні. Розглянуто основні питання щодо модернізації державного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Проведено аналіз стандартів та регламентів для технологій електронного урядування. Визначено основні найбільш поширені інструменти електронного урядування в Європейському Союзі та Україні. Обґрунтовано доцільність створення та використання електронного урядування. Розглянуто структуру державного управління, методи електронного урядування, складові його інформаційно-технологічної інфраструктури, державну політику з розвитку електронного урядування, його технічні складові та їх призначення, проблеми й організацію заходів з впровадження та розвитку електронного урядування, зарубіжний і національний досвід використання електронного урядування, його нормативно-правову базу. Проаналізовано методологічні підходи та результати моніторингу впровадження інструментів електронного урядування як основи надання адміністративних послуг в електронному вигляді (2020 р.). Елементи наукової новизни. Висвітлено етапи розвитку та механізми управління розвитком електронного

урядування в Україні. Проаналізовано українську та зарубіжну практику застосування технологій електронного урядування. Визначено загальносвітові процеси електронного урядування економіки. Досліджено основні закономірності становлення і розвитку електронного урядування в Україні та світі; розкрито сутність і значення основних методів і принципів електронного урядування; розглянуто різноманітні моделі впровадження електронного урядування на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; проблеми і перспективи формування і розвитку електронного урядування з урахуванням вітчизняної практики; проаналізовано основні етапи та завдання впровадження електронного урядування в контексті вивчення кращої зарубіжної практики. Період кризи вимагає від органів влади рішучих й обґрунтованих дій, що можливо за умови володіння повним обсягом інформації про стан справ у державі. Такі потреби може задовольнити система національних електронних інформаційних ресурсів. У статті розглянуто організаційну модель національних інформаційних ресурсів України в електронному урядуванні. Визначено важливість виконання запропонованого плану дій органів влади щодо організації інформаційних ресурсів в електронному урядуванні. Практична значущість. Використання рекомендацій стосовно удосконалення організаційного та інформаційного забезпечення державного управління у сферах розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування дасть змогу в майбутньому розширити перелік корисних для споживачів електронних інформаційних ресурсів, які характеризуються різноманітними формами надання інформації, організаційними та технологічними рішеннями, що є основою для інформаційно-аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень у системі поточного та стратегічного планування.

Ніколіна, І., Ткачук, К. Порівняльний аналіз цифрових трансформацій України та Німеччини // *InterConf. 2021. № 94.* Доведено, що аналіз міжнародного досвіду в сфері цифрового урядування слугує дороговказом напрямів розвитку для України. Зазначено важливість дотримання розвитку на всіх трьох рівнях електронної участі, бо вони є взаємозалежними, де ступінь розвитку кожного наступного рівня залежить від прогресу країни на попередньому. Визначено тенденції розвитку електронного урядування в Україні та Німеччині.

Орлова, Н. С., Мохова, Ю. Л. Електронна готовність органів публічної влади в Україні // *Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 1. С. 61–66.* У статті обґрунтовано, що, попри наявність достатніх передумов для переходу до методів електронного управління актуальною залишається проблема покращення рівня електронної готовності в органах публічної влади. Метою статті є визначення ефективних напрямів підвищення рівня електронної готовності органів публічної влади для успішного реформування системи публічного управління в Україні. Інформаційною базою дослідження є статистичні дані Міністерства цифрової трансформації України, офіційні вебсайти Пенсійного фонду України, Державної податкової служби, Національної служби здоров'я України, Національного агентства України з питань державної служби, Міністерства внутрішніх справ, статистичні дані та звіти про результати їх діяльності. На основі дослідження досягнень у сфері електронного урядування та з метою визначення ефективності реалізації концепції електронного урядування проведено оцінку електронної готовності органів державного управління на основі аналізу показників кількості зареєстрованих користувачів, наданих електронних послуг, опрацьованих електронних звернень. Запропоновано заходи для підвищення електронної готовності на рівні державної установи, реалізація яких дозволить підвищити ділову репутацію установи та конкурентоспроможність електронних послуг, що надаються органом.

Помаза-Пономаренко, А. Л., Батир, Ю. Г., Лопатченко, І. М. Електронне урядування розвитком сучасних міст // Вісник національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління». 2021. Вип. 15. Досліджуються перспективи впровадження «розумних» (SMART) підходів до розвитку великих міст. Розкривається зміст та переваги підходу, що сприяє розвитку розумних міст як муніципальних утворень з розширеними можливостями прогресивного розвитку. Акцентується увага на політичних, географічних, економічних, соціальних та історичних передумовах перетворення муніципалітетів на розумні міста. Окреслюються напрями розвитку сучасних міст, що прагнуть застосування електронного урядування внутрішніх сервісів.

Прокопенко, В. Досвід Республіки Сінгапур у сфері надання електронних послуг // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління: Трансформація публічного управління у постковідному світі». 2021. С. 291-295. Надання електронних послуг стає невід'ємною частиною електронного урядування в країнах по всьому світу. Світ розвивається та наповнюється цифровими трансформаціями, комунікації поширюються на нові сфери, тому перед урядом і постають питання підвищення якості послуг, які надаються громадянам. Не можна не погодитися з тим фактом, що загалом електронне урядування стало чи не найбільш важливим елементом всього державного управління та державної політики. Наприклад, про переваги електронних послуг можна говорити досить довго, оскільки саме вони впливають на підвищення ефективності роботи органів державної влади, підвищення прозорості, довіри громадян до влади; також надання електронних послуг спрощує, пришвидшує та усучаснює саму процедуру отримання адміністративних послуг. Міжнародний досвід електронного урядування та надання електронних послуг безумовно допоможе Україні стати країною майбутнього, але спочатку треба провести аналіз в найбільш розвинених в цій сфері країнах, щоб зрозуміти, як їм вдалося досягти таких вершин, а вже потім впроваджувати це в нашій країні.

Скремінський, М. Аналіз міжнародного досвіду впровадження мобільних застосунків для контролю поширення COVID-19 // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління: Трансформація публічного управління у постковідному світі». 2021. С. 304-307. Майже два роки тому світом почало поширюватися небачене раніше захворювання, яке негативно вплинуло не лише на здоров'я людей, а й на економічну, політичну, гуманітарну ситуацію в окремих країнах та в міждержавних утвореннях. Можна впевнено сказати, що криза, спричинена вірусом, вплинула на світогляд та побут суспільства. Вийти із цієї кризи – пріоритетне завдання для всіх національних урядів. Складна епідеміологічна ситуація з поширенням коронавірусної інфекції і змушує уряди шукати нові шляхи для її контролю, зниження нових випадків захворювань та збереження життя своїх громадян. Одним із аспектів протидії коронавірусному захворюванню є впровадження елементів електронного урядування та цифрова трансформація публічного управління.

Соловійова, О. Запровадження елементів електронного урядування в судовій системі України // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління: Трансформація публічного управління у постковідному світі». 2021. С. 308-311. На сучасному етапі

реформування системи судустрою важливого значення набувають тенденції, що пов'язані з ефективізацією функціонування цієї системи. Зокрема, велике значення щодо ефективності системи судустрою є її інформатизація, що включає в себе запровадження електронного судочинства та побудову автоматизованої системи судустрою.

Хуторная, Ю. В. Электронное правительство и электронная демократия: проблемы соотношения // Молодой ученый. 2022. № 1 (396). С. 205-207. В статье рассмотрены основные проблемы соотношения понятий «электронное правительство» и «электронная демократия». Сделан вывод о том, что вышеуказанные понятия соотносятся между собой как метод и цель. Ключевой задачей электронного правительства является как можно более широкий доступ граждан к полному спектру государственных услуг, что неизбежно приведет к увеличению участия граждан в управлении государством, вследствие чего будет достигнут переход к электронной демократии.